

iHKiB
İSTANBUL HAZIR GIYIM &
KONFEKSİYON İHRACATÇILARI BİRLİĞİ

TEB

Türk Hazır Giyim ve Konfeksiyon Sektörü için; Avrupa Yeşil Mutabakatı

(AYM) Kapsamında;

Sürdürülebilirlik Kılavuzları

Fasikül 8: Sürdürülebilir İhracat ve Üretici Sorumluluğu

TEB

İÇİNDEKİLER

- ➔ Üreticinin Sorumluluklarının Genel Çerçevesi
 - Sürdürülebilirlik ve Üretici Sorumluluğunun Tarihçesi ve Kapsamı
 - Üretici Sorumluluklarının Bileşenleri

- ➔ Üretici Sorumluluğu Yaklaşımı ile Sürdürülebilirliğin Uygulanması

- ➔ Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu ve Döngüsellik
 - EPR'nin Hazır Giyim Sektörü İçin Anlamı ve Önemi Nedir?
 - Atık Çerçeve Direktifi

- ➔ Ulusal EPR Programlarının Uygulanışına Örnek: Hollanda

İHKİB
İSTANBUL HAZIR GIYIM &
KONFEKSİYON İHRACATÇILARI BİRLİĞİ

TEB

Önsöz

Sürdürülebilirlik, günümüzde tüm sektörlerin merkezine yerleşen bir kavram haline gelmiştir. Özellikle tekstil ve hazır giyim sektörü, üretim süreçlerinin ve ürünlerin çevresel etkilerini azaltmak amacıyla köklü değişimlerle karşı karşıya kalmaktadır. Bu değişimlerin en önemli araçlarından biri de Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu (Extended Producer Responsibility - EPR) politikasıdır. EPR, üreticilere, ürünlerinin tüm yaşam döngüsü boyunca, tüketici sonrası ürünün atık olması halinde dahi, sorumluluk yükleyerek atıkların azaltılması, geri dönüşümün teşvik edilmesi ve dögüsel ekonomi prensiplerinin benimsenmesini hedeflemektedir.

Bu fasikül, tekstil ve hazır giyim sektörünün sürdürülebilirlik yolculuğunda önemli bir rehber olma amacı taşımaktadır. Sürdürülebilirlik çerçevesini belirleyen bir üst düzenleme olarak Birleşmiş Milletler Kalkınma Hedefleri ile bu hedefler doğrultusunda şekillenen AB mevzuat ve düzenlemelerinin üreticilerin sorumluluklarına getirdiği önemli yaklaşımlar, bu dönüşümün ayrılmaz bir parçası olarak sunulmaktadır. Ayrıca üretici sorumluluğu kavramını geliştiren Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu (EPR) ve dögüsellik, sektörün geleceğini şekillendiren temel kavramlar olarak ele alınmaktadır.

Fasikül içeriğinde, sektörün karşı karşıya olduğu zorluklar ve bu zorlukların üstesinden gelmek için atılması gereken adımlar detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Sunulan bilgiler, hazır giyim sektöründeki tüm paydaşlara hitap etmektedir. Üreticilerin EPR politikası kapsamında üstlenecekleri sorumluluklar, sürdürülebilir ürün tasarımına yönelik yeni yönetmeliklerin etkileri ve dijital dönüşümün sunduğu fırsatlar, bu rehberde kapsamlı bir biçimde açıklanmaktadır.

Başarılı ve sürdürülebilir bir gelecek dileğiyle,

İHKİB

Üreticinin Sorumluluklarının Genel Çerçevesi

Avrupa Yeşil Mutabakatı (AYM) ile şekillenen sürdürülebilirlik kavramı, geleneksel üretici sorumluluğu kavramını genişleterek ve derinleştirerek, firmaları faaliyetlerinin etkilerini tespit etmeye, raporlamaya ve gereken önlemleri almaya itmektedir. Bu yaklaşım, firmalar için kurumsal bazda sorumluluklar oluştururken, üretilen ürünlerin tüm yaşam döngüsünü kapsayan süreçlere bütüncül bir yaklaşım getirmesini öngörmektedir.

**Sürdürülebilir
ihracat ve üretici
sorumluluğu
alanında 3 temel
adım!**

Üretici olarak sorumlulukları belirlerken üç konuda firmanın konumlanmasını yaparak yaklaşımını netleştirmesi gerekmektedir:

➔ ***Üretici olarak firmanın konumlanması:***

AB'nin sürdürülebilirlik düzenlemelerinin temelini oluşturan genel çerçeve, Birleşmiş Milletler tarafından tanımlan Kalkınma Hedefleri olduğundan hareketle, sürdürülebilirlik kaygıları ülkemizde üretim yapan tüm firmalar için zaman içerisinde geçerli olacaktır. Ancak mevzuat anlamında, AB'nin sürdürülebilirlik düzenlemelerinin halihazırda AB'ye doğrudan ihracat yapan veya AB'ye ihracat yapan firmalara tedarik yapan firmalar için bir zorunluluk olduğu dikkate alınmalıdır. Dolayısıyla, firmanın sürdürülebilirlik yatırımlarını mevzuat bazında takvimlemesi önem taşımaktadır.

➔ ***İhracatçı olarak firmanın konumlanması:***

AB'ye ihracat yapan firmalar, sorumluluklarını AB sürdürülebilirlik düzenlemelerine uygun olarak düzenlemesi ve aynı zamanda hammadde temin ettiği firmalar ile iş ilişkisinde olduğu diğer firmaların da bu sorumluluklara uyduğunu garantilemek durumundadır.

➔ ***Genişletilmiş üretici sorumluluğu yaklaşımında tedarik zinciri aktörü olarak firmanın konumlanması:***

AB'de belirli bir alıcı veya markalara ihracat yapan firmaların genişletilmiş üretici sorumluluğu anlamında konumlanmasını bu alıcı ve marka ile iş birliği halinde yapması önerilmektedir.

iHKiB
İSTANBUL HAZIR GIYIM &
KONFEKSİYON İHRACATÇILARI BİRLİĞİ

TEB

Üretici sorumluluğu, genel anlamda bir üreticinin ürünlerinin çevresel ve toplumsal etkilerini minimize etme sorumluluğunu üstlenmesi anlamına gelir. Bu sorumluluk, günümüz sürdürülebilirlik yaklaşımında hem ürünün üretim aşamasında hem de kullanım ömrü boyunca ve nihai olarak bertaraf edilmesinde ortaya çıkan etkilerle ilgilidir.

Sürdürülebilir İhracat ve Üretici Sorumluluğu Alanında Atılacak Adımlar:

Üretici sorumluluğunun sınırlarını mevzuat-düzenleme bazında doğru belirleyin:

Üretici olarak firmanızın konumlanmasına göre hangi mevzuat ve düzenlemelerden sorumlu olacağınız ilgili mevzuat ve düzenlemelerin ulusal düzeyde ve AB'de yürürlüğe giriş tarihine göre şekillenecektir.

Genişletilmiş üretici sorumluluğu yaklaşımında alıcınızla iş birliği geliştirin.

Genişletilmiş üretici sorumluluğu yaklaşımında üretici kavramının AB pazarına ürünü piyasaya süren firma olarak da genişletildiğinden hareketle, alıcılarınızın bu konudaki yaklaşımını dikkate almanız önemli olacaktır.

Sürdürülebilirlik ve Üretici Sorumluluğunun Tarihçesi ve Kapsamı

Sürdürülebilirlik, kavram olarak ilk ortaya çıktığı 1987 yılından bu yana, zaman içerisinde kapsamını genişletmiş ve anlamı da derinleşmiştir. Günümüzde ise sürdürülebilirliğin ne olduğu ve kapsamına dair en somut yaklaşım, AB tarafından yayımlanan Avrupa Yeşil Mutabakatı (AYM) politika belgesine göre şekillenen mevzuat ve düzenlemelerle ifade edilmektedir. Bu süreç, bir taraftan politika düzeyinden somut yasa ve düzenleme düzeyine geçişi anlatırken, diğer taraftan da tüketiciler de dahil olmak üzere hazır giyim tedarik zincirindeki üreticiler ve diğer tüm paydaşlar için düzenlenmiş bir alan yaratarak sürdürülebilirlik konusundaki tüm sorumlulukları açık bir şekilde tanımlamayı ve uygulamayı tarif etmektedir.

Sürdürülebilirlik kavramı, modern anlamda ilk kez 1987 yılında Birleşmiş Milletler Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından yayınlanan Brundtland Raporu'nda ("Ortak Geleceğimiz" olarak da bilinir) ortaya çıkmıştır. Bu raporda sürdürülebilir kalkınma, "gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğinden ödün vermeden, bugünün ihtiyaçlarını karşılamak" şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanım, sürdürülebilirlik kavramının uluslararası düzeyde kabul görmesini sağlamış ve çevre politikalarının şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Hazır giyim ve konfeksiyon sektörü için sürdürülebilirliğin ne anlama geldiği yıllar içinde değişmiş ve üreticiler için farklı sorumluluklar, yasal bir zemine dayalı olsun ya da olmasın, bir zorunluluk olarak tedarik zinciri boyunca ortaya çıkmıştır:

1970-80'ler	<p>İlk çevresel hareketlerin ortaya çıkışıyla sürdürülebilirlik alanında farkındalık oluşmaya başladı.</p> <p>⇒ Hazır giyim üretiminde çevresel hareketlerin etkisi doğal liflerin öneminin yeniden tanımlanması olarak görüldü.</p>
1990'lar	<p>Gelişmekte olan ülkelere üretim kayması sonucu bu ülkelerde görülen olumsuz çalışma koşulları dikkat çekmeye başladı.</p> <p>⇒ Hazır giyim üretiminin Asya ülkelerine kayışı ve sektörde olumsuz çalışma koşulları etik ticaret ve moda kavramlarının ortaya çıkmasına yol açtı.</p>
2000'ler	<p>Küreselleşme, markaların üretimlerini geliştirmekte olan ülkelere kaydırarak elde ettikleri maliyet avantajıyla birlikte, küresel tüketim tercihlerini değiştirdi ve ihtiyaç yerine talebin artırılmasına dayalı üretim ve organizasyon modelleri gelişmeye başladı.</p> <p>⇒ Hazır giyim sektöründe, hızlı moda akımı etkili olurken, markalar sürdürülebilirlik kavramını bir pazarlama stratejisi olarak görmeye başladılar.</p>
2010'lar	<p>2013 yılında yaşanan Rana Plaza Felaketi: Bangladeş'te bir tekstil fabrikasının çökmesi sonucu 1.100'den fazla işçinin ölümü, sektörde çalışma koşulları ve güvenlik standartları konusunda küresel bir uyanışa yol açtı.</p> <p>⇒ Hazır giyim tedarik zincirinde sürdürülebilirlik, kurumsal sosyal sorumluluk ve şeffaflık baskısı arttı. Sustainable Apparel Coalition gibi uluslararası girişimler, kendi standart ve yaklaşımlarını tedarik zincirindeki üreticilerden talep etmeye başladılar.</p>
2020'ler ve Sonrası	<p>Bir taraftan iklim değişikliği ve çevresel konular ön plana çıkarken, diğer taraftan gelişen teknoloji ve inovasyon, politikalarda somut aksiyonların belirlenmesini, hedefleme ve takvimleme yapılmasını mümkün kıldı.</p>

iHKiB
İSTANBUL HAZIR GIYIM &
KONFEKSİYON İHRACATÇILARI BİRLİĞİ

TEB

	<p>➔ Avrupa Yeşil Mutabakatı kapsamındaki sürdürülebilirlik mevzuatı ve düzenlemeleri, diğer sektörlerle birlikte hazır giyim ve konfeksiyon sektörü için de sürdürülebilirlik kavramının yasal mevzuat ve düzenlemeler olarak üreticilere çeşitli sorumluluklar yüklemesinin önünü açtı.</p>
Gelecek Eğilimleri	<p>Çevresel ve sosyal standartlar gözetilerek ve dijitalleşmenin de katkılarıyla daha şeffaf, izlenebilir ve dögüsel tedarik zincirlerinin kurulması öngörülmektedir.</p> <p>➔ Hazır giyim ve konfeksiyon firmalarının, belirli alanlarda mevcut olgunluğunu yasal düzenlemelerle şeffaf hale getirirken, rekabetçiliğini korumak için dijitalleşme, izlenebilirlik, ürün bazında etki hesaplamaları, dögüsellik ve geri dönüşüm konuları ile yeni yaklaşımlara uygun tasarım, üretim ve raporlama alanlarında aksiyon almaya ve ilave yatırımlara ihtiyaç duyabilecektir.</p>

Üretici Sorumluluklarının Bileşenleri

Sürdürülebilirlik kaygılarının, son dönemde olgunlaşan dijitalleşme ve dögüsellik kavramlarının da eklenmesiyle bir bütün olarak üreticilerin sorumluluklarını önümüzdeki dönemde etkileyeceği söylenebilir. Gelecek dönemde, sürdürülebilirlik kapsamındaki yasal sorumlulukların çerçevesinin de netleşmesiyle birlikte ve önceden gelen sorumlulukların da birleşmesiyle üreticinin faaliyetlerini daha kurumsal bir çerçevede planlayarak yürütmesine olan ihtiyaç çok daha hissedilir hale gelecektir.

Yıllar içerisinde gelişen eğilimler ve gelecek dönem eğilimleri dikkate alındığında, konu itibariyle üretici sorumlulukları bileşenleri aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- ➔ Sürdürülebilirlik mevzuat ve düzenlemelerine uyum
- ➔ Sürdürülebilir hammadde seçimi ve kaynak verimliliği
- ➔ Üretim sürecinde çevresel etki ve dijitalleşme
- ➔ Ürün yaşam dögüsü yönetimi
- ➔ Sosyal uygunluk ve etik üretim
- ➔ Sürdürülebilir ticaret için izlenebilirlik
- ➔ Genişletilmiş üretici sorumluluğu

iHKiB
İSTANBUL HAZIR GIYİM &
KONFEKSİYON İHRACATÇILARI BİRLİĞİ

TEB

Sürdürülebilirlik konularını düzenleyen politika belgeleri, mevzuat ve yasal düzenlemelerinin takibi, üreticilerin sorumluluklarını izleyebilmesi açısından önemlidir. AB'ye ihracat yapan firmalar için ise, bu bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Zira AB, sürdürülebilirlik alanında yürürlüğe koymaya başladığı mevzuat ve düzenlemeler ile firmalara AB'de piyasaya ürün sunulması halinde uyulması zorunlu koşullar belirlemektedir.

Sürdürülebilirliği sağlamak üzere 2015 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda kabul edilmiş olan Birleşmiş Milletler Kalkınma Amaçları ile ifade edilen hedeflerin benimsenmesi ve bu hedeflerden uygun olanların yönetsel olarak firmaların faaliyetlerine dahil edilmesi üreticilerin sorumlulukları arasında önde gelmektedir. Bu hedefler, üreticilerin yanı sıra diğer tüm sektörel paydaşların da faaliyetlerini planlarken dikkate alması gereken hedefler olarak öne çıkmaktadır. AB'nin yürürlüğe koymaya başladığı mevzuat ve düzenlemelerinin kaynağını yine bu hedefler oluşturmaktadır.

1 Yoksulluğa Son	2 Açlığa Son	3 Sağlık ve Kaliteli Yaşam	4 Nitelikli Eğitim	5 Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
6 Temiz Su ve Sanitasyon	7 Erişilebilir ve Temiz Enerji	8 İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme	9 Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı	10 Eşitsizliklerin Azaltılması
11 Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar	12 Sorumlu Tüketim ve Üretim	13 İklim Eylemi	14 Sudaki Yaşam	15 Karasal Yaşam
16 Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar	17 Amaçlar için Ortaklıklar	Birleşmiş Milletler Kalkınma Amaçları		

iHKiB
İSTANBUL HAZIR GIYİM &
KONFEKSİYON İHRACATÇILARI BİRLİĞİ

TEB

Bu amaçlara uygun olarak, küresel çapta ve AB odağında benimsenen mevzuatların ve düzenlemelerin firmalar tarafından takip edilmesi ve benimsenmesi beklenmektedir. Paris İklim Anlaşması ve Avrupa Yeşil Mutabakatı (AYM), hedefleri ve bağlayıcı koşulları açısından önde gelen düzenlemelerdir:

➔ **Paris İklim Anlaşması (2015):** Küresel sıcaklık artışını sanayi öncesi seviyelerin 2°C altında tutmayı ve ideal olarak 1,5°C ile sınırlamayı amaçlayan bu anlaşmaya ülkemiz 2016 yılında taraf olmuştur.

➔ **Avrupa Yeşil Mutabakatı (2019):** 2050'ye kadar Avrupa kıtasının karbon nötr olmasını hedefleyen bu belge kapsamında yürürlüğe konmaya başlanan mevzuat ve yasal düzenlemelere uyum, AB'ye ihracat yapabilmek için bir zorunluluktur.

Avrupa Yeşil Mutabakatı (AYM), özünde, BM kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesinde AB'nin kendi hedeflerini gerçekleştirmeyi taahhüt eden en önemli politika belgesidir. Dolayısıyla AB'nin sürdürülebilirlik çerçevesinde yeni yürürlüğe koyduğu veya güncellediği mevzuat ve düzenlemeler, AYM kapsamında esasında bir üst çerçeve olarak BM Kalkınma Araçları hedefleri ile yürütülmektedir. Bu yaklaşımla, üreticilerin faaliyetlerini yürütürken bu iki çerçeve belgedeki hedeflere ve AB'nin konu bazında özelleşmiş düzenlemelerindeki yaklaşımını benimsemesi beklenmektedir.

iHKiB
İSTANBUL HAZIR GIYIM &
KONFEKSİYON İHRACATÇILARI BİRLİĞİ

TEB

Üretici Sorumluluğu Yaklaşımı ile Sürdürülebilirliğin Uygulanması

Sürdürülebilirlik alanında üretici sorumluluğu yaklaşımı ile küresel tedarik zincirindeki alıcı-markalar ile tüketicilerin üreticilerden beklentilerini karşılamak üzere; firmalar tarafından strateji geliştirilmesi, hedefler belirlenmesi ve bu hedeflerin projeler – girişimler oluşturarak gerçekleştirilmesi, aynı zamanda firmaların sürdürülebilirlik yolculuğunu teşvik edecek şekilde alıcılar-markalar ve müşterilerle iletişimini kurması önümüzdeki dönemde en önemli rekabet avantajı haline gelebilecektir.

Her bir BM kalkınma hedefi özelinde ve ilgili AB sürdürülebilirlik mevzuat ve düzenlemesi doğrultusunda, hazır giyim sektöründe faaliyet gösteren firmalar için ilgili parametreler ve örnek hedefler aşağıda özetlenmektedir.

1 Yoksulluğa Son

İlgili Parametreler:

İstihdam olanakları yaratma, yerel ekonomilerin desteklenmesi, adil ücret ve çalışma koşulları, çalışan haklarının korunması, yaşam standartlarının iyileştirilmesi

AB Politika ve Strateji Belgeleri

AB, 2017 yılında yayımlanan “**Sosyal Haklar Avrupa Sütunu**” ile sosyal koruma ve kapsayıcılığın güçlendirilmesini öngörerek yoksullukla mücadeleyi öncelik haline getirmektedir. Eğitim, istihdam, gelir eşitliği ve sosyal güvence gibi konular, yoksulluğun önlenmesine yönelik somut hedeflerle desteklenir.

AB Mevzuat ve Yasal Düzenlemeleri

AB, 2011 yılında yürürlüğe koyduğu “**European Platform against Poverty and Social Exclusion**” düzenlemesi ile, kamu ve iş dünyasının ortak katılımları ile özellikle az gelişmiş ülkelerde kalkınma faaliyetleri yürütülmesini öngörmektedir.

Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlaması Direktifi’nde İlgili Açıklama Yükümlülüğü:

AB’de yerleşik firmalar için:

S1-11 – Sosyal Koruma: Bu gereklilik, bir işletmenin çalışanlarının, büyük yaşam olayları nedeniyle gelir kaybına karşı sosyal koruma altında olup olmadığını ve eğer değilse, bu durumun geçerli olduğu ülkelerin belirtilmesini zorunlu kılmaktadır. İşletme, çalışanlarının

İHKİB
İSTANBUL HAZIR GIYIM &
KONFEKSİYON İHRACATÇILARI BİRLİĞİ

TEB

kamu programları veya kendi sağladığı yan haklar aracılığıyla aşağıdaki olaylara karşı sosyal koruma altında olup olmadığını açıklamalıdır:

- Hastalık,
- İşsizlik (işletme için çalışmaya başladığından itibaren),
- İş kazası ve edinilen engellilik,
- Ebeveyn izni,
- Emeklilik.

Tüm çalışanlar bu koruma altında ise, bu bilgiyi belirtmek yeterlidir ve ek bilgiye gerek yoktur. Ancak, eğer tüm çalışanlar bu koruma altında değilse, sosyal korumanın sağlanmadığı ülkeler ve hangi çalışanların koruma dışında olduğu da açıklanmalıdır. İşletme ayrıca, çalışan olmayan iş gücüne dair bilgileri de açıklayabilir.

AB'de yerleşik firmanın tedarikçisi firma için:

ESRS S2: Değer Zincirindeki Çalışanlar

Çalışma Koşulları

Güvenceli İstihdam: Çalışanların istihdamlarının güvence altına alınmış olması.

Çalışma Süresi: Çalışanların çalışma saatlerinin uygun ve adil olması.

Yeterli Ücret: Çalışanların geçimlerini sağlayacak düzeyde yeterli ücret almaları.

Sosyal Diyalog

Sendikal Özgürlük: Çalışanların sendika kurma veya sendikaya katılma özgürlüğü, çalışma konseylerinin varlığı.

Toplu Pazarlık: Çalışanların toplu sözleşme yoluyla çalışma koşullarını müzakere edebilme hakkı.

İş-Yaşam Dengesi

Çalışanların iş ve özel yaşam dengesinin sağlanması.

Sağlık ve Güvenlik

Çalışanların işyerinde sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamına sahip olmaları.

İlgili Örnek Hedefler

Çalışanlara sağlık sigortası yapmak, hastalık gibi durumlar için yasal güvence sağlamak

Az gelişmiş bölgelerde üretim yapmak veya bu bölgelerden tedarik oranını artırmak

Alıcı ve markalarla iş birliği halinde veya bireysel olarak kurumsal sosyal sorumluluk projeleri yürütmek

2 Açığa Son

İlgili Parametreler:

Sürdürülebilir tarım uygulamalarını desteklemek, organik pamuk gibi sürdürülebilir hammadde tedarik zincirini teşvik ederek, tarımsal üreticilerin ekonomik ve sosyal şartlarını iyileştirmek

AB Politika ve Strateji Belgeleri

Avrupa Yeşil Mutabakatı (AYM) stratejisinde bir politika alanı olarak benimsenen “Çiftlikten Çatala – Farm to Fork” ile sürdürülebilir tarım üretiminin desteklenmesi, karbon ve çevresel ayak izi değerlerinin azaltılması, tedarik zinciri sürdürülebilirliği hedeflenirken, tarım sektöründe çalışanların refahının sağlanması da öngörülmektedir. Bu açıdan, hazır giyim üreticisi açısından söz konusu BM kalkınma aracı, yeşil üretim ve sosyal uygunluk konularının kesiştiği ortak bir sorumluluk alanı olarak değerlendirilebilir.

30 Mart 2022 tarihinde açıklanan AB Sürdürülebilir ve Döngüsel Tekstil Stratejisi (EU Strategy for Sustainable and Circular Textiles) ile AB, tekstil ve hazır giyim sektörlerinin sürdürülebilirliği konusundaki çerçeve hedeflerini belirlemiştir. Bu hedefler arasında sürdürülebilir hammaddelerin (organik, geri dönüştürülmüş, çevresel etkisi düşük) kullanımı önemli bir hedef olarak gösterilmektedir.

AB Mevzuat ve Yasal Düzenlemeleri

AB Sürdürülebilir ve Döngüsel Tekstil Stratejisinin uygulanmasında öne çıkan yönetmelik olarak, AB tarafından yayımlanan ve 18 Temmuz itibarıyla yürürlükte olan Sürdürülebilir Ürünler için Eko-Tasarım Yönetmeliği (Ecodesign for Sustainable Products Regulation – ESPR) (ve bu yönetmelik çerçevesinde önümüzdeki iki yıllık dönemde yayımlanması beklenen hazır giyim sektörüne yönelik sektörel eko-tasarım direktifi) kapsamındaki kriterler, hammaddelerin sürdürülebilir ve döngüsel olmasını zorunlu kılarak, pamuk ve diğer tarımsal hammaddelerin kullanımında hazır giyim üreticilerine belirli sorumluluklar getirmektedir.

Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlaması Direktifi’nde İlgili Açıklama Yükümlülüğü:

E4-1 – Geçiş planı ve strateji ile iş modelinde biyolojik çeşitlilik ve ekosistemlerin dikkate alınması

Firma, faaliyetlerinin biyolojik çeşitlilik ve ekosistemlere olan etkilerin, bağımlılıkların, risklerin ve fırsatların strateji ve iş modelinde nasıl ortaya çıktığını ve bu unsurların strateji ve iş modelinde nasıl uyum sağlamayı tetiklediğini açıklayacaktır.

Örneğin, firmanın hammadde tedariklerinin belirli bir yüzdesinin organik tarım yönetimi altında olduğunun kanıtlanması ve gelecek dönemde bu yüzdenin belirli bir değere yükseltileceği ve ekolojik uygulamaların benimseneceğinin taahhüt edilmesi.

İHKİB
İSTANBUL HAZIR GIYIM &
KONFEKSİYON İHRACATÇILARI BİRLİĞİ

TEB

İlgili Örnek Hedefler

Organik pamuk ve sürdürülebilir hammadde üreten tedarikçilerle iş birliği yapmak:

- Yaşam döngüsü analizi ile çevresel & sosyal etki hesaplaması yapmak
 - Yüksek çevresel etkilere karşı önlem geliştirmek
 - Better Cotton Initiative veya Cotton Trust gibi sürdürülebilirliği esas alan sertifikasyon girişimlerine dahil olmak
 - Bu girişimler çerçevesinde veya bağımsız olarak tedarik zincirinde izlenebilirliği sağlamak
- Yeni sürdürülebilir hammaddeler geliştirmek üzere paydaşlarla iş birliği geliştirmek:
- Pamuk üretiminin gıda amaçlı tarım uygulamaları veya yüksek çevresel etki nedeniyle ihtiyacı karşılamada yetersiz kalma ihtimallerini değerlendirerek, yeni sürdürülebilir hammadde üretimine yönelik girişimleri desteklemek, proje geliştirmek

3 Sağlık ve Kaliteli Yaşam

İlgili Parametreler:

Sağlıklı ve güvenli çalışma koşulları sağlamak, çalışanların zararlı kimyasallara maruz kalmasının önüne geçmek

AB Politika ve Strateji Belgeleri

AB, sağlık konusunda özellikle covid-19 salgını döneminde çeşitli stratejiler yayımlamış, iş sağlığı ve güvenliği alanında ise dönemsel stratejiler benimseyerek ilgili direktifleri sürekli güncellemektedir. 2021-2027 AB İş Sağlığı ve Güvenliği Stratejik Çerçevesi (EU Strategic Framework on Health and Safety at Work 2021-2027), işyerinde risklerin önlenmesi ve kazaların azaltılmasına, pandemi gibi acil durumlarda yaşanabilecek krizlere dayanıklılık, dijitalleşme ve yeni çalışma biçimlerini benimsemeye odaklanır.

AB Mevzuat ve Yasal Düzenlemeleri

İş Sağlığı ve Güvenliği Çerçeve Direktifi (The OSH Framework Directive): Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) 155 No'lu Sözleşmesi doğrultusunda hazırlanan direktif, iş ortamlarında karşılaşılabilecek teknik sağlık ve güvenlik konularının yanı sıra genel sağlık konularına da eğilmektedir.

Konu bazında ise, "İşyerleri, ekipmanlar, işaretler, kişisel koruyucu ekipmanlar", "Kimyasal maddelere maruziyet ve kimyasal güvenlik", "Fiziksel tehlikelere maruziyet", "Biyolojik etkenlere maruziyet", "İş yükü, ergonomik ve psikososyal risklere ilişkin hükümler" ile "Sektöre özgü ve çalışanlarla ilgili hükümler" direktifleri yürürlüktedir.

Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlaması Direktifi'nde İlgili Açıklama Yükümlülüğü:

AB'de yerleşik firmalar için:

S1-14 – Sağlık ve Güvenlik: Bu gereklilik, bir işletmenin kendi iş gücünün sağlık ve güvenlik yönetim sistemi tarafından ne ölçüde kapsandığını ve iş gücüne ait iş kaynaklı yaralanmalar, sağlık sorunları ve ölümlerle ilgili olayların sayısını açıklamasını kapsar. Ayrıca, teşebbüsün sahalarında çalışan diğer işçilerin iş kaynaklı yaralanmalar ve sağlık sorunları nedeniyle meydana gelen ölüm sayısını açıklamasını da kapsar.

AB'de yerleşik firmanın tedarikçisi firma için:

ESRS S2: Değer Zincirindeki Çalışanlar

Çalışma Koşulları

Güvenceli İstihdam: Çalışanların istihdamlarının güvence altına alınmış olması.

Çalışma Süresi: Çalışanların çalışma saatlerinin uygun ve adil olması.

Yeterli Ücret: Çalışanların geçimlerini sağlayacak düzeyde yeterli ücret almaları.

Sosyal Diyalog

Sendikal Özgürlük: Çalışanların sendika kurma veya sendikaya katılma özgürlüğü, çalışma konseylerinin varlığı.

Toplu Pazarlık: Çalışanların toplu sözleşme yoluyla çalışma koşullarını müzakere edebilme hakkı.

İş-Yaşam Dengesi

Çalışanların iş ve özel yaşam dengesinin sağlanması.

Sağlık ve Güvenlik

Çalışanların işyerinde sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamına sahip olmaları.

İlgili Örnek Hedefler

Çalışanlara yönelik sağlık ve güvenlik olanaklarını artırmak

4 Nitelikli Eğitim

İlgili Parametreler:

Çalışanların sürdürülebilirlik alanlarında eğitimi ve yeşil yeteneklerin geliştirilmesi

AB Politika ve Strateji Belgeleri

AB, genel eğitim stratejilerine ilave olarak, Avrupa Yeşil Mutabakatı (AYM) kapsamında, sürdürülebilir ekonomiye geçiş için eğitim sistemlerinde yeşil beceriler kazandırmayı ve akademik çevrelerin yanı sıra çalışanlar için de yenilenebilir enerji, enerji verimliliği, döngüsel ekonomi ve sürdürülebilirlik konularında eğitim olanaklarının artırılmasını hedeflemiştir. Eğitim programı olarak ise, AB'nin eğitim, gençlik ve spor alanındaki ana finansman programı olan Erasmus+ programı kapsamında uygulamaya konulan Yeşil Erasmus+, yeşil ve dijital

becerileri teşvik etmeye, eğitimde fırsat eşitliği sağlamaya ve çevre bilincini artırmaya odaklanmıştır.

AB mevzuat ve Yasal Düzenlemeleri

AB'nin eğitim politikası ulusal bir yetki alanı olarak kabul edildiğinden, doğrudan eğitim sistemlerine müdahale eden mevzuat ve yasal düzenleme bulunmamaktadır. Bunun yerine, AB daha çok koordine edici ve destekleyici bir rol üstlenir.

Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlaması Direktifi'nde İlgili Açıklama Yükümlülüğü:

Sürdürülebilirlik yönetiminde bu yükümlülük, AB'de yerleşik firmanın kendi çalışanlarını nitelikli eğitimlerden faydalandırma ve çalışanlar arasında fırsat eşitliği ve kariyer geliştirme imkanları sağlama olarak düzenlenirken, üçüncü ülkelerdeki operasyonlarını yürütürken iş birliği yaptığı tedarikçilerden talep ettiği operasyonel sorumlulukları yerine getirebilme kapasitesini oluşturmak üzere tedarikçisinin sağladığı eğitim desteğini de beyan yükümlülüğü bulunmaktadır.

GOV-1 – Yönetim, idari ve denetleyici organların rolü

Yönetim, idari ve denetleyici organların uzmanlık düzeyi, bu organların bileşimi ve sürdürülebilirlik konularını denetlemek için nasıl uzmanlığa eriştikleriyle açıklanır. Bu organların, işletmenin risk ve fırsatlarına uygun uzmanlıklarını nasıl kullandıkları ve gerekli durumlarda uzmanlardan veya eğitimlerden nasıl faydalandıkları belirtilmelidir.

AB'de yerleşik firmalar için:

S1-13 – Eğitim ve yetenek gelişimi: Bu gereklilik, bir işletmenin kendi iş gücüne sağladığı eğitim ve yetenek gelişimi imkanlarını kapsar.

AB'de yerleşik firmanın tedarikçisi firma için:

S2-2 – Değer zincirinde çalışanlarla etkileşim kurmak ve etkilerini değerlendirmek için izlenebilecek süreçler: Operasyonel sorumluluğa sahip bir rol için, AB'de yerleşik firma, tedarikçisinin ilgili personelinin belirli becerilere sahip olup olmadığını veya bu becerileri edinmesi için eğitim veya kapasite geliştirme olanağı sağlanıp sağlanmadığını değerlendirilebilir.

İlgili Örnek Hedefler

Çalışanlar için sürekli eğitim programları düzenlemek

Dezavantajlı gruplar için mesleki eğitim programları sunmak

Sürdürülebilirlik konularında tasarım ve ürün geliştirme alanlarında akademi ve araştırma merkezleriyle proje geliştirmek

İHKİB
İSTANBUL HAZIR GIYIM &
KONFEKSİYON İHRACATÇILARI BİRLİĞİ

TEB

5 Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

İlgili Parametreler:

Çalışanlar arası cinsiyet dengesi, ayrımcılığın sonlanması

AB politika ve Strateji Belgeleri

AB, toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik eden genel bir yol haritası olarak, **Avrupa Cinsiyet Eşitliği Stratejisi (2020-2025)** geliştirmiştir. Bu strateji, iş dünyasında kadınların eşit temsilini artırmayı, cinsiyete dayalı şiddetle mücadele etmeyi, iş-yaşam dengesini iyileştirmeyi ve toplumsal cinsiyet ayrımcılığına karşı daha güçlü önlemler almayı hedefler. Strateji ayrıca, kadınların dijital dönüşümde ve yeşil ekonomide aktif rol oynamalarını teşvik eder.

AB Mevzuat ve Yasal Düzenlemeleri

AB'de, aşağıda örnekleri sunulan farklı direktifler ile toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda yasal düzenlemeler getirmiştir.

Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık Yasağı (2006/54/EC Direktifi): Eşit Muamele Direktifi olarak da bilinen bu düzenleme, işe alım, mesleki eğitim, terfi ve çalışma koşulları gibi konularda kadın ve erkeklere eşit muamele sağlanmasını zorunlu kılar.

İş Yaşam Dengesi Direktifi (2019/1158/EU): Bu direktif, her iki ebeveynin de çocuk bakımı konusunda sorumluluk alabilmesi için çalışanlara belirli bir süre ebeveyn izni hakkı tanıır. Ebeveyn izninin cinsiyete dayalı olmaksızın her iki ebeveyn için de eşit bir hak olduğu vurgulanır ve iş yerinde cinsiyet eşitliğinin desteklenmesine yardımcı olur. Ebeveyn izni, iş-yaşam dengesinin sağlanması açısından kritik öneme sahiptir ve toplumsal cinsiyet rollerine dayalı iş bölüşümüne karşı önemli bir adımdır.

Eşit Ücret Direktifi (2021/241 Tüzüğü): Kadın ve erkek çalışanlar arasında ücret farkını kapatmaya yönelik uygulamada olan direktif, ücret şeffaflığını artırarak işverenlerin cinsiyete dayalı ücret farklarını açıklamasını zorunlu kılmaktadır. Bu düzenleme, özellikle kadınların genellikle daha düşük ücretli işlerde çalıştığı sektörlerde ücret farklarının kapatılmasını hedefler.

Kadın Yönetici Direktifi (2022/2381): Bu direktif, büyük şirketlerin yönetim kurullarında kadın temsilini artırmak amacıyla halka açık büyük şirketlerin yönetim kurullarında kadınların en az %40 oranında temsil edilmesini gerektirir.

Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlaması Direktifi'nde İlgili Açıklama Yükümlülüğü:

AB'de yerleşik firmalar için:

S1-15 – İş-Yaşam dengesi ile ilgili ölçütler: Bu gereklilik, bir işletmenin kadın ve erkek çalışanlar arasında iş yaşam dengesinin boyutunun anlaşılmasına olanak sağlar.

S1-16 – Ücretlendirme ile ilgili ölçütler: Bu gereklilik, bir işletmenin kadın ve erkek çalışanlar arasında herhangi bir ücret farkının boyutunun anlaşılmasına olanak sağlar.

TEB

AB’de yerleşik firmanın tedarikçisi firma için:

S2-2 – Değer zincirinde çalışanlarla etkileşim kurmak ve etkilerini değerlendirmek için izlenebilecek süreçler: Tedarik zincirindeki kadın çalışanların koşullarının iyileştirilmesine yönelik atılan adımların AB’de yerleşik firma tarafından raporlanması beklenir.

İlgili Örnek Hedefler

Kadın istihdamında ücret eşitliğinin sağlanması

Yönetimde kadın istihdamının artırılması

6 Temiz Su ve Sanitasyon

İlgili Parametreler:

Üretimde kullanılan su miktarının azaltılması, atık suyun arıtılması ve suyun geri kazanımı

AB politika ve Strateji Belgeleri

AB’nin temiz su ve sanitasyon konularına **Avrupa Yeşil Mutabakatı (AYM)** kapsamında su kirliliğinin önüne geçmek hedefi ile yaklaşım geliştirmiştir. Bu alandaki politikalar, çevrenin korunmasını, insan sağlığının iyileştirilmesini ve su kaynaklarının sürdürülebilir kullanımını hedeflemektedir. AB, su yönetimi politikalarını iklim değişikliği ile mücadele stratejileriyle de entegre etmektedir. **AB İklim Uyum Stratejisi (EU Climate Adaptation Strategy)**, su kaynaklarının iklim değişikliğine karşı dayanıklılığını artırmayı hedefler. İklim değişikliği, su kaynaklarını doğrudan etkilediği için AB, bu strateji ile kuraklık, sel ve su kaynaklarının azalması gibi risklere karşı önlemler almayı amaçlamaktadır. AB, **Döngüsel Ekonomi Eylem Planı** ile de döngüsel ekonomi yaklaşımı çerçevesinde suyun daha verimli kullanımını ve yeniden kullanımını teşvik eder. Atık suların arıtılarak yeniden kullanılması, su kaynaklarının sürdürülebilirliği açısından önemli bir stratejidir. AB’nin su politikaları, insan sağlığını korumayı da amaçlar. Temiz su ve sanitasyon, bulaşıcı hastalıkların önlenmesinde kilit bir rol oynar. AB, su kaynaklarının korunması ve kirliliğin önlenmesi yoluyla halk sağlığını güvence altına almayı hedeflemektedir.

AB Mevzuat ve Yasal Düzenlemeleri

AB’nin su kaynaklarının korunmasından atık su yönetimine kadar geniş bir yelpazedeki mevzuat ve yasal düzenlemeleri arasında öne çıkanlar aşağıdaki gibidir:

Kentsel Atık Su Arıtımı Direktifi (91/271/EEC): Kentsel bölgelerdeki atık suların çevreye zarar vermeyecek şekilde arıtılmasını zorunlu kılar. Bu direktif, atık suların neden olduğu çevresel kirlenmeyi önlemek ve su ekosistemlerinin korunmasını sağlamak için özellikle belediye atık

İHKİB
İSTANBUL HAZIR GIYIM &
KONFEKSİYON İHRACATÇILARI BİRLİĞİ

TEB

sularının ve endüstriyel atık suların güvenli bir şekilde toplanması, arıtılması ve bertaraf edilmesini düzenler. 2022 yılında bu direktifin güncellenme çalışması başlatılmıştır.

Nitrats Direktifi (91/676/EEC): Tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan su kirliliğini önlemeye yöneliktir. Özellikle tarımsal gübrelerde bulunan nitratların yer altı ve yüzey sularına karışmasını engellemeyi amaçlar. Bu direktif, tarımsal faaliyetlerin su kaynaklarına zarar vermemesi için çevresel tedbirler belirler. Üye devletler, nitrat kirliliğine duyarlı bölgelerde tarımsal uygulamaları sınırlandırmak ve su kaynaklarını korumak zorundadır. 2024 yılında bu direktifin güncellenme çalışması başlatılmıştır.

Su Çerçeve Direktifi (2000/60/EC): AB'nin su kaynaklarının korunması, iyileştirilmesi ve sürdürülebilir kullanımı için ana düzenlemesidir. Su havzaları bazında yönetim planları geliştirilir ve her üye devlet, bu planlar aracılığıyla su kirliliği, aşırı su çekimi ve diğer tehditleri kontrol altında tutmakla yükümlüdür.

Yeraltı Suyu Direktifi (2006/118/EC): AB'nin yer altı sularının korunmasına yönelik temel düzenlemesidir. Direktif, yer altı sularındaki kimyasal kirliliğin kontrol altında tutulmasını ve yer altı su kaynaklarının sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesini sağlar. Direktif, su kalitesini izlemek ve yer altı sularının kirliliğe karşı korunmasını garanti altına almak için üye devletlerin uyacağı standartları belirler. 2022 yılında bu direktifin güncellenme çalışması başlatılmıştır.

İçme Suyu Direktifi (2020/2184/EU): AB genelinde insanların güvenli ve temiz içme suyuna erişimini sağlamayı amaçlar. Bu direktif, içme suyunun kalitesini kontrol etmek için kapsamlı bir çerçeve sunar. Direktif, özellikle su kalitesine yönelik standartlar belirlemiş ve kirleticilere (örneğin mikroplastikler, farmasötik maddeler) yönelik kontrolleri sıkılaştırmıştır.

Su Yeniden Kullanım Tüzüğü (2020/741): Tarımda kullanılan sulama suyunun yeniden kullanımını düzenler. Bu tüzük, su kaynaklarının kıt olduğu bölgelerde suyun daha verimli ve sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasını sağlar. Direktif 2023 yılında uygulanmaya başlanmıştır.

Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlaması Direktifi'nde ilgili açıklama yükümlülüğü

E2-4 – Hava su ve toprak kirliliği ile ilgili ölçütler: Bu gereklilik gereği, bir işletme kendi faaliyetleri sonucunda yaydığı kirleticilerin yanı sıra ürettiği veya kullandığı mikro-plastikleri de açıklamalıdır.

S3 – Su ve deniz kaynakları ile ilgili ölçütler: Bu gereklilik gereği, bir işletme su ve deniz kaynaklarıyla ilgili maddi etkileri, riskleri ve fırsatları yönetmek için benimsediği politikaları ve aldığı önlemleri açıklamalıdır.

İlgili Örnek Hedefler

Tekstil terbiye hizmetlerinde su tüketimi azaltan boya-baskı teknolojileri kullanan ve atık su yönetimi uygulayan tedarikçileri tercih etmek

Tesis içi su kullanımını azaltmak ve su geri kazanım yaklaşımları benimsemek

7 Erişilebilir ve Temiz Enerji

İlgili Parametreler:

Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı ve enerji verimliliği

AB Politika ve Strateji Belgeleri

Avrupa Yeşil Mutabakatı (AYM), AB'nin temiz ve erişilebilir enerji konusundaki ana hedefini sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmek ve iklim değişikliğiyle mücadele etmek olarak belirlemiştir. AB, temiz ve erişilebilir enerjiye geçişin hızlanması için elektrik piyasasını da düzenlemektedir. Bu düzenlemeler, yenilenebilir enerji kaynaklarının elektrik şebekesine entegrasyonunu kolaylaştırmak ve tüketicilere temiz enerjiye daha kolay erişim sağlamak amacıyla yapılmaktadır. 2021 yılında açıklanan **Fit for 55 Paketi**, AB'nin sera gazı emisyonlarını 2030 yılına kadar 1990 seviyelerine göre %55 oranında azaltma hedefine yönelik düzenlemeleri içermektedir. Pakette yenilenebilir enerji kullanımının artırılması, enerji verimliliği önlemlerinin güçlendirilmesi ve karbon fiyatlandırma sistemlerinin genişletilmesi gibi çeşitli önlemler yer almaktadır. 2022'de geliştirilen **REPowerEU Planı** ise Rusya-Ukrayna savaşıyla enerji arz güvenliği konusundaki endişelere yanıt olarak, AB'nin fosil yakıtlardan bağımsız hale gelmesini hızlandırmayı amaçlamaktadır. Plan, yenilenebilir enerjiye daha hızlı geçişi teşvik ederken enerji verimliliği önlemlerini artırmayı ve temiz enerjiye geçişi hızlandıracak yatırımları teşvik etmeyi hedeflemektedir.

AB Mevzuat ve Yasal Düzenlemeleri

AB'nin yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği konusundaki mevzuat ve yasal düzenlemeleri arasında öne çıkanlar aşağıdaki gibidir:

Yenilenebilir Enerji Direktifi (RED II) (2018/2001/EU): AB'nin yenilenebilir enerji hedeflerini belirleyen bu direktif, üye devletlerin enerji üretiminde daha fazla yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmesini amaçlamaktadır. 2030 yılına kadar enerji tüketiminin en az %32'sinin yenilenebilir enerji kaynaklarından sağlanması hedeflenmektedir.

Enerji Verimliliği Direktifi (EED) (2012/27/EU): Bu direktif, enerji tasarrufunun artırılması ve verimli enerji kullanımı için düzenlemeler getirmektedir. Amaç, 2030'a kadar enerji verimliliğinde %32,5 oranında iyileşme sağlanmasıdır.

Avrupa İklim Yasası (2021/1119): AB'nin 2050 yılına kadar iklim nötr hale gelmesini hedefleyen yasal bir çerçevedir. Temiz enerji üretiminin artırılması, fosil yakıt kullanımının azaltılması ve enerji arz güvenliğinin sağlanması bu yasanın temel unsurlarıdır.

Binalarda Enerji Performans Yönetmeliği (EPBD) (2010/31/EU): Bu yönetmelik, binaların enerji verimliliğini artırmayı amaçlamaktadır. Yeni inşa edilen binaların neredeyse sıfır enerji tüketen yapılar olması gerekliliği ve mevcut binaların enerji performanslarının iyileştirilmesi gibi düzenlemeler içermektedir.

İHKİB
İSTANBUL HAZIR GIYIM &
KONFEKSİYON İHRACATÇILARI BİRLİĞİ

TEB

Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlaması Direktifi'nde İlgili Açıklama Yükümlülüğü

E1-5 – Enerji tüketimi ile ilgili ölçütler: Bu gereklilik gereği, bir işletme toplam enerji tüketimini mutlak değer olarak, enerji verimliliğindeki iyileşmeyi, kömür, petrol ve gazla ilgili faaliyetlere maruz kalma oranını ve genel enerji karmasındaki yenilenebilir enerjinin payını anlamaya yönelik bilgileri açıklamalıdır.

İlgili Örnek Hedefler

Enerji verimliliği açısından üretim tesisinin ve üretim süreçlerinin durumunu tespit etmek ve ihtiyaçlar için yatırım yapmak

Enerji verimliliği sağlayabilen ve yenilenebilir enerji kullanan tedarikçilerle iş birliği yapmak

8 İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme

İlgili Parametreler

Adil ücretler ve çalışma koşulları, güvenli ve sağlıklı çalışma ortamı, kayıt dışı istihdamın ve çocuk işçiliğinin önlenmesi

AB Politika ve Strateji Belgeleri

AB'nin insana yakışır iş ve sürdürülebilir büyüme konusundaki politika ve stratejileri, sosyal adaletin ve ekonomik refahın desteklenmesi, iş gücü haklarının korunması ve sürdürülebilir kalkınmanın teşvik edilmesi üzerine kuruludur. Bu düzenlemeler genellikle **Avrupa Sosyal Haklar Sütunu** ve **AB İstihdam Stratejisi** kapsamında şekillendirilmiştir. İnsana yakışır işin sağlanması ve sosyal korumanın güçlendirilmesi için yol gösterici bir belge niteliğinde olan Avrupa Sosyal Haklar Sütunu, üç ana kategoride 20 temel hakkı ortaya koymuştur: fırsat eşitliği ve iş gücü piyasasına erişim, adil çalışma koşulları, sosyal koruma ve kapsayıcılık. AB'nin İstihdam Stratejisi ise üye devletlerin iş gücü piyasalarını daha esnek ve kapsayıcı hale getirmesi için teşvik etmektedir. **Avrupa Yeşil Mutabakatı (AYM)** çerçevesinde ise, **Adil Geçiş Mekanizması (Just Transition Mechanism)** adı altında, temiz enerjiye geçiş sürecinde iş gücünün desteklenmesi ve yeni, sürdürülebilir iş alanlarının oluşturulması hedeflenmektedir. Bu mekanizma, özellikle fosil yakıtlardan geçişin iş gücü üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmeyi amaçlar.

AB Mevzuat ve Yasal Düzenlemeleri

AB'nin iş gücü piyasasında adil koşulları sağlamak amacıyla yürürlüğe koyduğu direktifler arasında öne çıkanlar aşağıdaki gibidir:

Avrupa İşçi Konseyleri Direktifi (94/45/EC): Çok uluslu şirketlerde çalışanların haklarını koruyarak, çalışanların şirket düzeyinde karar alma süreçlerine dahil edilmesini sağlar. Avrupa

İHKİB
İSTANBUL HAZIR GIYIM &
KONFEKSİYON İHRACATÇILARI BİRLİĞİ

TEB

İşçi Temsilcileri, şirketlerin önemli kararlar alırken iş gücüyle istişare etmesini ve onların görüşlerini dikkate almasını gerektirir.

Toplu İşten Çıkarma Direktifi (98/59/EC): İşçilerin toplu işten çıkarmalara karşı korunması ve işverenlerin yükümlülüklerini içerir.

Asgari Ücret Direktifi (2022/2041): AB, insana yakışır bir yaşam standardı sağlamak amacıyla üye ülkelerde adil asgari ücretlerin belirlenmesini düzenlediği bu direktif ile, çalışanların yoksulluk riskiyle karşı karşıya kalmaması ve yaşam maliyetlerine uygun bir asgari ücret düzeyi belirlemesi için üye devletlere yol gösterir.

Çalışma Süresi Direktifi (2003/88/EC): İşçilerin çalışma saatleri, tatil hakları ve dinlenme sürelerine ilişkin düzenlemeler içerir.

Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlaması Direktifi'nde İlgili Açıklama Yükümlülüğü

İnsana yakışır iş ve ekonomik büyüme alanına dair konuları, firmaların genel politika ve stratejilerinde benimsemesi beklenirken, bu konudaki en net yükümlülük yeterli ücret ile ilgili ölçütler olarak ortaya çıkmaktadır.

AB'de yerleşik firmalar için:

E1-10 – Yeterli ücret ile ilgili ölçütler:

Bu gereklilik gereği, bir işletme çalışanlarına yeterli bir ücret ödenip ödenmediğini açıklamalıdır ve eğer tüm çalışanlara yeterli bir ücret ödenmiyorsa, bu durumun ilgili olduğu ülkeleri ve etkilenen çalışanların yüzdesini belirtmelidir.

AB'de yerleşik firmanın tedarikçisi firma için:

S2-2 – Değer zincirinde çalışanlarla etkileşim kurmak ve etkilerini değerlendirmek için izlenebilecek süreçler: Tedarik zincirindeki firmalar tarafından insana yakışır iş ve ekonomik büyüme alanlarında atılan adımların AB'de yerleşik firma tarafından raporlanması beklenir.

İlgili Örnek Hedefler

Kariyer planlaması ve şirket içi kurumsallaşma çalışmaları yapılması

Yabancı çalışanlar için mevzuata uygun çalışma koşullarının sağlanması

9 Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı

İlgili Parametreler

Teknolojik yenilikler, inovasyon, altyapı, sürdürülebilir üretim teknikleri

AB Politika ve Strateji Belgeleri

AB'nin 2020 yılında yayımladığı ve 2021 yılında güncellediği **Yeni Sanayi Stratejisi**, sürdürülebilir ekonomik büyümeyi teşvik etmek ve inovasyonu desteklemek amacıyla, yeşil ve dijital dönüşüm kavramlarını geliştirmiştir. Bu yaklaşım, AB'nin rekabet gücünü artırmak, sanayi sektörünü

İHKİB
İSTANBUL HAZİR GİYİM &
KONFEKSİYON İHRACATÇILARI BİRLİĞİ

TEB

çevresel ve dijital dönüşüme hazırlamak ve modern altyapılar inşa etmek için stratejik bir çerçeve sunmaktadır. Dijitalleşme özelinde ise **2030 Dijital Pusula (Digital Compass 2030)**, **Dijital Tek Pazar (Digital Single Market)**, **Avrupa Veri Alanı (European Data Space)** ve **Dijital Eğitim Eylem Planı (Digital Education Action Plan)** stratejileri, sanayi sektörlerinin sürdürülebilirlik, dijital yetenekler ve inovasyon ekseninde dönüşümünü hedeflemektedir. Altyapı alanında ise **Trans-Avrupa Ulaştırma Ağı (TEN-T) (Trans-European Transport Network)**, Avrupa genelinde entegre bir ulaşım ağı oluşturmayı amaçlayan kapsamlı bir altyapı projesidir. TEN-T, hem ticaretin kolaylaştırılması hem de sürdürülebilir ulaşım çözümleri geliştirilmesi için önemli bir altyapı programıdır. AB, KOBİ'lerin dijitalleşme, yeşil dönüşüm ve uluslararasılaşma gibi süreçlerde rekabet güçlerini artırmak için **KOBİ Stratejisi** geliştirmiştir. Bu strateji, KOBİ'lere finansman, pazara erişim ve eğitim imkanları sağlamayı amaçlar. **Avrupa İnovasyon Konseyi (European Innovation Council - EIC)** ise yeni teknolojilerin geliştirilmesi ve ticarileştirilmesini teşvik etmek için AB tarafından kurulan bir fonlama mekanizmasıdır. Özellikle yüksek riskli, yüksek getiri potansiyeline sahip projelere finansman sağlanarak, yenilikçi çözümlerin piyasaya sunulması desteklenir. Tüm bu stratejilerin uygulanmasında **Horizon Europe (Ufuk Avrupa) Programı** ve **Avrupa Altyapı Yatırım Fonu (Connecting Europe Facility - CEF)** sanayinin teknolojik yeniliklerin desteklenmesi ve sürdürülebilir üretim yöntemlerinin geliştirilmesi için geliştireceği inovasyon ve araştırma projeleri için iş birliği ve fon programları olarak öne çıkmaktadır.

AB Mevzuat ve Yasal Düzenlemeleri

Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR - General Data Protection Regulation) (2016/679): AB'nin kişisel veri koruma yasasıdır ve dijital dünyada bireylerin kişisel verilerinin işlenmesini düzenler. **Dijital Hizmetler Yasası (Digital Services Act - DSA):** 2022 yılında yürürlüğe giren yasa, çevrimiçi platformlarda sunulan dijital hizmetlerin düzenlenmesi ve kullanıcıların korunmasını amaçlayan bir yasadır.

Dijital Pazarlar Yasası (Digital Markets Act - DMA): 2022 yılında yürürlüğe giren yasa, büyük teknoloji şirketlerine yönelik bir düzenleme olup, dijital pazarlarda adil rekabeti teşvik eder.

Avrupa Veri Stratejisi ve Veri Yönetim Yasası (Data Governance Act - DGA): 2022 yılında yürürlüğe giren yasa, AB'nin veri ekonomisini geliştirmeye yönelik bir düzenlemedir.

Avrupa Yapay Zekâ Yasası (AI Act, 2024/1689): İnovasyon alanında AB'nin öncü konumunu devam ettirirken, yapay zekanın etik kullanımını ve düzenlenmesini hedefleyen bir yasa olarak öne çıkmaktadır.

E-Ticaret Direktifi (E-Commerce Directive): Dijital pazarda hizmet sunan işletmeler için temel kuralları belirler.

Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlaması Direktifi'nde İlgili Açıklama Yükümlülüğü

ESRS 2 SBM-3 - Maddi etkiler, riskler ve fırsatlar ile bunların strateji ve iş modeliyle etkileşimi: Çevresel, sosyal ve yönetim konularında sürdürülebilir üretim ve iş modellerinin benimsenmesinde teknolojik inovasyon, yenilikçilik ve altyapı geliştirilmesi, hem AB'de yerleşik

TEB

firmaların kendileri için hem de bu firmaların tedarik zincirindeki firmalar için bir risk alanı olarak tanımlanarak konuya yönelik alınan önlemlerin raporlanması beklenmektedir.

İlgili Örnek Hedefler

Yalın ve dijital üretim yöntemlerine geçiş yapmak

Ürün tasarımı alanında inovatif malzeme kullanımına yönelik yatırımlar yapmak

10 Eşitsizliklerin Azaltılması

İlgili Parametreler

Adil ve eşitlikçi çalışma ve istihdam koşulları, bölgesel eşitsizliklerin giderilmesi

AB Politika ve Strateji Belgeleri

AB'nin sosyal, ekonomik ve bölgesel eşitsizliklerle mücadele etmek için geliştirdiği politika ve strateji belgeleri olarak, **Avrupa Sosyal Haklar Sütunu (European Pillar of Social Rights)** sosyal koruma, fırsat eşitliği, gelir dağılımı adaleti, toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgilenirken, **Avrupa Bölgesel Politikası (Cohesion Policy)** bölgesel farklılıkların giderilmesi konularını kapsar. AB, az gelişmiş bölgelerin ekonomik kalkınmasını desteklemek için, özellikle gelir düzeyi düşük bölgelerde altyapı yatırımları, eğitim, sağlık ve istihdam projeleriyle eşitsizliklerin giderilmesini hedefler.

AB Mevzuat ve Yasal Düzenlemeleri

İrk Eşitliği Direktifi (2000/43/EC): İrk veya etnik köken temelinde ayrımcılığı önlemeye yönelik düzenlemeler getirir. Eğitim, istihdam, sosyal koruma ve sağlık hizmetlerine erişimde eşitliği sağlamak için üye devletler arasında uyumlu politikaların geliştirilmesini zorunlu kılar.

İstihdam ve Mesleki Eğitimde Eşit Muamele Direktifi (2000/78/EC): Yaş, cinsiyet, engellilik, din veya inanç temelinde ayrımcılığı önlemeye yönelik düzenlemeler içerir. Aynı zamanda, mülteci ve göçmenler ile engelli bireylerin işgücü piyasasına erişimini artırmak ve kamusal alanlarda erişimlerini iyileştirmek için yasal çerçeve oluşturur.

Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlaması Direktifi'nde İlgili Açıklama Yükümlülüğü

AB'de yerleşik firmalar için:

S1-1 – Kendi iş gücüne ilişkin politikalar: Firmanın genel yönetim anlayışı olarak ayrımcılık yapmama ilkesini (cinsiyet, ırk, renk, etnik veya sosyal köken, genetik özellikler, dil, din veya inanç, siyasi veya başka herhangi bir görüş, ulusal bir azınlığa mensubiyet, mal varlığı, doğum, engellilik, yaş veya cinsel yönelim gibi herhangi bir temele dayalı doğrudan veya dolaylı ayrımcılık) takip etmesi beklenir.

TEB

AB'de yerleşik firmanın tedarikçisi firma için:

S2-2 – Değer zincirinde çalışanlarla etkileşim kurmak ve etkilerini değerlendirmek için izlenebilecek süreçler: Tedarik zincirindeki firmalar tarafından eşitsizliklerin azaltılması konusunda (değer zincirinde çalışanlara yönelik maddi mevcut ve potansiyel etkileri tespit etmek ve yönetmek için izlediği genel yaklaşım, özellikle herkes için eşit muamele ve fırsatlar ile ilgili olarak cinsiyet eşitliği ve eşit değerde iş için eşit ücret, eğitim ve beceri geliştirme, engelli bireylerin istihdamı ve dâhil edilmesi, iş yerinde şiddet ve tacize karşı alınan önlemler ve çeşitliliğin teşvik edilmesi) atılan adımların AB'de yerleşik firma tarafından raporlanması beklenir.

İlgili Örnek Hedefler

Mülteciler gibi farklı sosyal grupların eşit koşullarda ve ilgili mevzuata uygun şekilde istihdamını sağlamak

11 Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar

İlgili Parametreler

Şehirlerde atık yönetimi, geri dönüşüm ve çevresel etkileri azaltan üretim tesisleri

AB Politika ve Strateji Belgeleri

AB, şehirlerde yaşam kalitesini artırmayı, çevresel sürdürülebilirliği teşvik etmeyi ve sosyal uyumu güçlendirmeyi hedefini, **Avrupa Yeşil Mutabakatı (European Green Deal)** ile de dile getirmiş ve bu politika belgesi ile şehirlerin sürdürülebilir dönüşümünü sağlamak için önemli bir çerçeve sunmuştur. AYM, şehirlerin karbon nötr hale gelmesi, enerji verimliliğinin artırılması, yenilenebilir enerji kaynaklarına geçiş, sürdürülebilir ulaşım sistemlerinin teşvik edilmesi, yeşil alanların artırılması ve biyoçeşitliliğin korunması ve döngüsel ekonominin benimsenmesi gibi hedefleri içerir. 2016 yılında başlatılan **Avrupa Şehir Gündemi (Urban Agenda for the EU)**, şehirlerde sürdürülebilir kalkınmayı ve yaşam kalitesini artırmayı amaçlayan bir girişimdir. Bu gündem, şehirlerin sürdürülebilir gelişimini desteklemek için akıllı şehirler ve dijital altyapı, döngüsel ekonomi, hava kalitesi, iklim değişikliği ile mücadele ve enerji verimliliği, sosyal uyum ve entegrasyon gibi çeşitli tematik alanlara odaklanır. **Döngüsel Ekonomi Eylem Planı (Circular Economy Action Plan)** ise şehirlerde atık yönetimi, geri dönüşüm ve kaynak verimliliği alanlarında yenilikçi çözümler geliştirilmesini teşvik eder. Bu plan, şehirlerdeki atıkların en aza indirilmesi ve geri dönüşüm oranlarının artırılması hedeflerini içerir. Aynı zamanda, sürdürülebilir şehirler için daha çevreci üretim ve tüketim modellerinin uygulanması desteklenir. **Akıllı Şehirler ve Topluluklar İnişiyatifi (Smart Cities and Communities Initiative)**, AB'nin akıllı şehirler ve dijital altyapı geliştirme konusundaki stratejisidir. Akıllı şehirler, teknolojiyi kullanarak enerji verimliliğini artırmayı, trafik ve hava kirliliği gibi sorunları çözmeyi

iHKiB
İSTANBUL HAZIR GIYİM &
KONFEKSİYON İHRACATÇILARI BİRLİĞİ

TEB

ve yaşam kalitesini iyileştirmeyi hedefleyerek, şehirlerin dijital altyapılarının geliştirilmesini ve veri temelli çözümleri teşvik etmeyi öngörür.

AB Mevzuat ve Yasal Düzenlemeleri

Endüstriyel Emisyonlar Direktifi (Industrial Emissions Directive - 2010/75/EU): Sanayi tesislerinden kaynaklanan emisyonların kontrolünü sağlayan bu direktif, endüstriyel faaliyetlerin çevre üzerindeki etkisini en aza indirmek için En İyi Mevcut Teknikler (BAT) ilkesi çerçevesinde emisyon sınırları getirir.

Hava Kalitesi Direktifi (Ambient Air Quality Directive - 2008/50/EC): Hava kirleticilerinin sınırlarını belirler ve şehirlerin hava kalitesini iyileştirmek için tedbirler almasını zorunlu kılar. Bu düzenleme ile özellikle sanayi faaliyetlerinin yoğun olduğu şehirlerde hava kirliliğinin azaltılması amaçlanır.

Gürültü Direktifi (Environmental Noise Directive - 2002/49/EC): büyük şehirlerde ve yoğun trafik bölgelerinde çevresel gürültünün etkilerini azaltmayı amaçlar.

Atık Çerçeve Direktifi (Waste Framework Directive - 2008/98/EC): Avrupa Birliği'nin (AB) atık yönetimini düzenleyen ana mevzuatıdır. Bu direktif, AB üye ülkelerinde atıkların toplanması, taşınması, geri dönüşümü, geri kazanımı ve bertaraf edilmesine ilişkin genel ilkeleri belirler. Atıkların çevreye zarar vermeden yönetilmesini sağlamayı amaçlayan bu düzenleme, aynı zamanda atık miktarını azaltmayı ve kaynak verimliliğini artırmayı hedefler. Bu direktifin hazır giyim ürünlerini de kapsayacak içerikte güncellenme süreci devam etmektedir.

Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlaması Direktifi'nde İlgili Açıklama Yükümlülüğü

E2-4 – Hava su ve toprak kirliliği ile ilgili ölçütler: Bu gereklilik gereği, bir işletme kendi faaliyetleri sonucunda yaydığı kirleticilerin yanı sıra ürettiği veya kullandığı mikro-plastikleri de açıklamalıdır.

E5-2 – Kaynak kullanımı ve dögüsel ekonomi ile ilgili eylemler ve kaynaklar: Bu gereklilik gereği, bir işletme, kaynak kullanımı ve dögüsel ekonomi eylemlerini ve bunların uygulanmasına tahsis edilen kaynakları açıklamalıdır.

İlgili Örnek Hedefler

Üretim esnasında ortaya çıkan sanayi tekstil atıkları için toplama sistemi kurmak ve bu atıkların geri dönüşüm tesislerine gönderilmesini sağlamak

Uygun çevresel etki parametrelerine sahip tedarikçilerle iş birliği yapmak

Çevresel etki düzeyi kabul edilebilir düzeyde olan bölgelerde üretim yapmak

Ürün nakliyesinde karbon emisyonu en düşük rotaları belirlemek ve uygulamak

12 Sorumlu Tüketim ve Üretim

İlgili Parametreler

Tedarik zincirinde şeffaflık ve izlenebilirlik sağlama, tüketicilerin ve paydaşların ürün güvenliği standartlarına uyulduğu konusunda bilgilendirme yapılması

AB politika ve Strateji Belgeleri

AB'nin sorumlu tüketim ve üretim konusundaki politika ve stratejileri, çevreye duyarlı üretim ve tüketim alışkanlıklarının yaygınlaşması, kaynakların sürdürülebilir kullanımı, atıkların azaltılması ve döngüsel ekonominin teşvik edilmesi üzerine oluşturmuştur. AB'nin döngüsel ekonomi hedeflerine ulaşmak için oluşturduğu **Döngüsel Ekonomi Eylem Planı (Circular Economy Action Plan)**, ürünlerin ömrünü uzatmayı, kaynakların verimli kullanılmasını ve atıkların azaltılmasını hedefler. Plan kapsamında, ürünlerin çevresel etkisinin azaltılması için ekotasarım gereksinimlerinin genişletilmesi, plastik, elektronik, tekstil gibi atıkların daha sürdürülebilir yönetimi, onarım, yeniden kullanım ve geri dönüşüm süreçlerinin teşvik edilmesi yer alır. Bu plan hem üreticilerin sorumluluğunu artırmayı hem de tüketicilerin daha bilinçli tercihler yapmasını sağlamayı hedefler. AB'nin **Sürdürülebilir Üretim ve Tüketim Eylem Planı (Sustainable Consumption and Production Action Plan)**, doğal kaynakların daha verimli kullanılarak çevresel etkilerin azaltılması, sürdürülebilir kalkınmanın teşvik edilmesi ve ekonomik büyümenin daha çevre dostu hale getirilmesini amaçlayan bir stratejidir. Bu plan, hem üretim süreçlerinin çevresel etkisini azaltmayı hem de tüketici davranışlarını sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda şekillendirmeyi hedefler.

AB Mevzuat ve Yasal Düzenlemeleri

Sürdürülebilir Ürünler için Eko-Tasarım Yönetmeliği (Ecodesign for Sustainable Products Regulation – ESPR) (ve bu yönetmelik çerçevesinde önümüzdeki iki yıllık dönemde yayımlanması beklenen hazır giyim sektörüne yönelik sektörel eko-tasarım direktifi ile dijital ürün pasaportu direktifi): Ürünlerin çevresel performansını artırmayı ve atık miktarını azaltacak ilkeler çerçevesinde tasarlanmasını hedefleyen yönetmelik, tüketicinin ürünlerin çevresel etkileri konusunda bilgilendirilmesini ve tedarik zincirinin izlenebilirliğinin sağlanmasını da amaçlar.

Genel Ürün Güvenliği Direktifi (General Product Safety Directive (GPSD) - 2023/988): Piyasaya sürülen tüm ürünlerin güvenli olmasını zorunlu kılar. Üreticiler, piyasaya sundukları ürünlerin güvenli olmasını sağlamakla ve tüketicilere ürüne dair gerekli bilgileri etiket vb. ile bilgi vermekle yükümlüdür. Aynı zamanda, ürünlerin risklerini belirlemek ve gerekli güvenlik önlemlerini almak zorundadırlar.

REACH (Registration, Evaluation, Authorisation, and Restriction of Chemicals) Tüzüğü (1907/2006): Kimyasal maddelerin güvenli kullanımını düzenleyen tüzük, üreticilerin ve

TEB

ithalatçıların kimyasal maddeleri kaydettirmelerini, güvenlik değerlendirmelerini yapmalarını ve riskleri yönetmelerini zorunlu kılar. Ayrıca, CLP Tüzüğü (Classification, Labelling and Packaging) (1272/2008) kimyasalların etiketlenmesi ve ambalajlanmasıyla ilgili güvenlik düzenlemelerini içerir.

Tüketici Hakları Direktifi (Consumer Rights Directive - 2011/83/EU): Tüketici haklarını korumak ve çevrimiçi ve çevrimdışı alışverişlerde adil ve şeffaf ticaret uygulamalarını teşvik etmek amacıyla oluşturulmuş bir düzenlemedir. Bu direktif, özellikle mesafeli satışlar ve kapıdan satışlar gibi durumlarda tüketicilerin korunmasına odaklanır ve ticaretin adil bir şekilde yürütülmesini sağlar.

Tüketici Ürünlerinin Gözetimi ve Piyasa Denetimi Tüzüğü (Regulation 2019/1020): Piyasaya sürülen ürünlerin AB güvenlik gerekliliklerine uygunluğunun denetlenmesini düzenler. Ürün gözetimi ve piyasa denetimi yetkililerine, piyasadaki güvenli olmayan ürünleri geri çekme, uyarı yapma veya ithalatı yasaklama gibi yetkiler verir.

Taksonomi Yönetmeliği (Taxonomy Regulation - 2020/852): Sürdürülebilir finansın teşvik edilmesine ve çevreye duyarlı yatırımların artırılmasına yönelik bir araç olarak tasarlanmıştır.

EU Ecolabel Regulation (Çevre Dostu Ürün Etiketleri - EU Ecolabel): Çevre dostu ürün ve hizmetler için oluşturulan bir sertifikasyon sistemidir. Sürdürülebilir üretim ve tüketimi teşvik ederek, tüketicilere çevreye daha az zarar veren ürünleri tanıma ve tercih etme olanağı sunar.

Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlaması Direktifi'nde İlgili Açıklama Yükümlülüğü

S4 - Tüketiciler ve son kullanıcılar: Bu bölümün tamamı, firmanın faaliyetlerinin tüketiciler ve son kullanıcılar üzerindeki etkilerini açıklamayı amaçlar. Bu bölüm, şirketlerin sundukları ürün ve hizmetlerin tüketicilerin sağlığı, güvenliği, mahremiyeti, memnuniyeti ve genel refahı üzerindeki maddi etkilerini, bu etkilerin nasıl yönetildiğini ve tüketicilere karşı sosyal sorumluluklarını nasıl yerine getirdiklerini anlatır.

İlgili Örnek Hedefler

Ürün tasarımında zamansız ve sürdürülebilir moda yaklaşımına geçiş

Dijital Ürün Pasaportu ile izlenebilirliğin sağlanması

Çevre etiketi alınması

Etiketlerde ürünün sürdürülebilir olduğuna dair bilgiler ile ürün güvenliği konusunda sorumlu üretici bilgilerinin yer alması

13 İklim Eylemi

İlgili Parametreler

Sürdürülebilir hammadde kullanımı, karbon nötr hedeflemesi

AB Politika ve Strateji Belgeleri

AB'nin çevre dostu, sürdürülebilir ve iklim nötr bir ekonomi yaratma stratejisi olan **Avrupa Yeşil Mutabakatı (European Green Deal)**, iklim değişikliğiyle mücadele anlamında, AB'nin 2050 yılına kadar iklim nötr olma ve küresel sıcaklık artışını 1,5°C ile sınırlama amacına ulaşmayı hedeflemektedir. 2021 yılında açıklanan **Fit for 55 Paketi**, AB'nin sera gazı emisyonlarını 2030 yılına kadar 1990 seviyelerine göre %55 oranında azaltma hedefine yönelik düzenlemeleri içermektedir. Paket, çeşitli sektörlerdeki emisyon azaltma hedeflerini düzenler ve AB'nin Emisyon Ticaret Sistemi'nin daha fazla sektörü kapsamasını ve emisyon azaltma oranlarını artırmasını hedefler. **Adil Geçiş Mekanizması (Just Transition Mechanism)**, AB'nin yeşil dönüşüm sürecinde, fosil yakıtlara bağımlı sektörler ve bölgeler için ekonomik ve sosyal geçişi desteklemek amacıyla oluşturulmuştur. Bu mekanizma, ekonomik yapısı büyük ölçüde karbon yoğun sektörlerle dayalı bölgelerin, iklim nötr bir ekonomiye geçiş sürecinde desteklenmesini ve yeni iş fırsatları yaratılmasını hedefler. **Avrupa İklim Uyumu Stratejisi (Climate Adaptation Strategy)**, iklim değişikliğinin kaçınılmaz etkilerine karşı AB'nin uyum sağlamasını desteklemektedir. Bu strateji, iklim değişikliğine karşı kırılgan olan bölgeler, topluluklar ve sektörler için riskleri azaltmak ve iklim direncini artırmak amacıyla önlemler içermektedir. **Hidrojen Stratejisi**, temiz hidrojenin karbon yoğun sanayi ve ulaşım sektörlerinde fosil yakıtların yerini almasını teşvik eder. Temiz hidrojen teknolojilerine yapılan yatırımlar, AB'nin enerji sisteminin karbonsuzlaştırılmasına yönelik önemli bir adımdır.

AB Mevzuat ve Yasal Düzenlemeleri

Avrupa İklim Yasası (European Climate Law): 2021 yılında kabul edilen yasa, AB'nin 2050 yılına kadar iklim nötr olma hedefini yasal olarak bağlayıcı hale getirmiştir. Bu yasa, sera gazı emisyonlarını 2030 yılına kadar 1990 seviyelerine göre en az %55 oranında azaltma hedefini içermektedir. İklim Yasası, AB'nin emisyon azaltımı, yenilenebilir enerji kullanımı ve enerji verimliliği artırımı gibi iklim eylemlerini hızlandırmayı amaçlar.

Emisyon Ticaret Sistemi (EU ETS): Dünyadaki en büyük karbon ticaret sistemlerinden biridir ve sanayi tesislerinin, enerji üretim tesislerinin ve havacılık sektörünün sera gazı emisyonlarını azaltmayı hedefler. EU ETS, bu sektörler için belirli bir karbon emisyonu tavanı koyar ve işletmelere, emisyon izinlerini alıp satma imkânı sağlar. Her yıl emisyon tavanı düşürülerek emisyonların aşamalı olarak azaltılması sağlanır.

Karbon sınırdaki düzenleme mekanizması (CBAM): Yüksek karbon emisyonuna neden olan ürünlerin ithalatına ek karbon maliyeti getirilerek, AB içindeki sanayilerin rekabet gücü

İHKİB
İSTANBUL HAZIR GIYIM &
KONFEKSİYON İHRACATÇILARI BİRLİĞİ

TEB

korunurken global karbon emisyonlarının azaltılması amaçlanır. Bu uygulamaya henüz hazır giyim ürünleri dahil değildir.

Karayolu taşımacılığında emisyon azaltımı: Yüksek emisyonlu araçların aşamalı olarak kullanımının sona erdirilmesi ve elektrikli araç altyapısının genişletilmesini düzenler.

Doğrudan Arazi Kullanımı, Arazi Kullanım Değişikliği ve Ormancılık (LULUCF) Tüzüğü (Regulation 2018/841): Karbon yutakları yoluyla atmosfere salınan sera gazlarının dengelemesini ve doğa tabanlı çözümler geliştirilmesini hedefler.

Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlaması Direktifi'nde İlgili Açıklama Yükümlülüğü

E1 – İklim değişikliği: Bu bölümün tamamı, bir firmanın faaliyetlerinin iklim değişikliği ile mücadele sürecini nasıl yönettiği ve hedefleme yaparak hangi önlemleri aldığına dair raporlama içeriğini anlatır.

İlgili Örnek Hedefler

Karbon hesaplaması ve hedeflemesi yapılması

Sürdürülebilir ve geri dönüştürülmüş içeriğe sahip hammadde kullanımı

Yeşil üretim ve atık yönetim uygulamalarının benimsenmesi

Alıcılar ile döngüsel iş modellerinin benimsenmesi

Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu ilkelerinin uygulanması

14 Sudaki Yaşam

İlgili Parametreler

Atık su yönetimi ve kimyasal kullanımının azaltılması, mikro-plastiklerin önlenmesi

AB Politika ve Strateji Belgeleri

AB'nin sudaki yaşam konusundaki politika ve stratejileri, deniz ve tatlı su ekosistemlerinin korunması, biyoçeşitliliğin sürdürülmesi ve deniz kirliliğinin önlenmesi amacıyla geliştirilmiştir.

Mavi Büyüme (Blue Growth) Stratejisi, deniz ve okyanusların ekonomik kalkınma için sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasını, deniz biyoçeşitliliğinin korunması ve deniz kaynaklarının aşırı kullanılmasını önlemeyi hedefler. AB'nin Avrupa Yeşil Mutabakatı (AYM) kapsamında geliştirdiği **Sürdürülebilir Kimyasallar Stratejisi**, mikro-plastikler, PFAS gibi çevreye ve insan sağlığına zararlı kimyasalların kullanımını ve su kaynaklarında birikerek kirlilik yaratmasını kademeli olarak sona erdirmeyi amaçlar.

AB Mevzuat ve Yasal Düzenlemeleri

Deniz Stratejisi Çerçeve Direktifi (Marine Strategy Framework Directive - MSFD - 2008/56/EC): AB'nin deniz çevresini koruma ve denizlerin sürdürülebilir şekilde yönetilmesi

iHKiB
İSTANBUL HAZIR GIYİM &
KONFEKSİYON İHRACATÇILARI BİRLİĞİ

TEB

konularındaki en kapsamlı düzenlemelerinden biridir. Amaç, 2020 yılına kadar AB denizlerinin “iyi çevresel duruma” ulaşmasını sağlamaktır. MSFD, deniz ekosistemlerinin korunması için su altı gürültüsü, deniz kirliliği ve biyoçeşitlilik gibi unsurları düzenler.

Plastik Atık Direktifi (Single-Use Plastics Directive - 2019/904): Sudaki yaşamın korunması açısından en büyük tehditlerden biri olan plastik kirliliğini önlemek amacıyla AB, Tek Kullanımlık Plastik Direktifini yürürlüğe koymuştur. Bu direktif, deniz kirliliğine neden olan tek kullanımlık plastik ürünlerin kullanımını yasaklar ve alternatif çözümler sunar. Plastik atıkların sudaki ekosistemlere verdiği zararı en aza indirmeyi amaçlar ve üretici sorumluluğunu genişleterek plastik atık yönetimi konusunda daha katı kurallar getirir.

REACH Tüzüğü kapsamında ürünlere kasıtlı olarak eklenen mikroplastikleri kısıtlayan tedbirler (2023): Mikro-plastiklerin özellikle kozmetik ürünler, deterjanlar ve diğer tüketim ürünlerine kasıtlı olarak eklenmesini kısıtlamayı, aynı zamanda bu maddelerin çevreye salınımını önlemeyi hedefler. Öte yandan, mikroplastiklerin tekstil ürünleri gibi endüstriyel ürünlerin (örneğin boyalar, kaplamalar) üretiminde kullanımının kısıtlanmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir.

REACH Tüzüğü kapsamında PFAS (Per- ve Polifloroalkil Maddeler) kullanımını kısıtlayan tedbirler (2024): Çok çeşitli endüstriyel ve tüketim ürünlerinde kullanılan, suya, yağa ve ısıya dayanıklı kimyasal maddeler olan PFAS maddelerinin kullanımı sınırlandırılmıştır.

Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlaması Direktifi'nde İlgili Açıklama Yükümlülüğü

E2 - Kirlilik: Bu bölümün tamamında mikro-plastik salınımının azaltılması ve zararlı kimyasalların kullanımının kısıtlanmasına yönelik hedefler ve standartlar yer alır.

İlgili Örnek Hedefler

Sürdürülebilir ve geri dönüştürülebilir hammaddelerin tercih edilmesi

Atık su yönetimini benimsemiş tedarikçilerle iş birliği yapılması

Mikro-plastik salınımı yapmayan hammaddelerin tercih edilmesi

Sürdürülebilir kimyasal yönetimine geçiş yapmak

Döngüsel iş modellerinin benimsenmesi

15 Karasal Yaşam

İlgili Parametreler

Sürdürülebilir hammadde kaynaklarının kullanılması, kaynak verimliliği ve çevresel standartlara uyum

AB Politika ve Strateji Belgeleri

AB'nin karasal yaşam konusundaki politikalarını düzenleyen **Biyçeşitlilik Stratejisi 2030**, kara ve deniz ekosistemlerinin korunması ve biyçeşitlilik kaybının tersine çevrilmesi amacıyla geliştirilmiştir. Bu strateji, **Avrupa Yeşil Mutabakatı (AYM)** çerçevesinde 2030 yılına kadar biyçeşitliliği koruma altına almak için karasal ve deniz alanlarının %30'unun koruma altına alınması, bozulmuş ekosistemlerin onarılması, pestisit kullanımının azaltılması, ormanların sürdürülebilir yönetiminin sağlanması, kırsal alanlardaki biyçeşitliliğin desteklenmesi gibi hedefleri içerir. Doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı ve ekosistem hizmetlerinin korunmasına yönelik bir diğer çerçeve strateji ise, karbon yutakları açısından önemli bir ekosistem olan ormanlara yönelik geliştirilen AB'nin **Orman Stratejisi**'dir. Aynı şekilde tarım ve sanayi faaliyetlerinden kaynaklanan toprak bozulmasını önlemek amacıyla **Toprak Stratejisi** geliştirilmiştir. AB'nin **Ortak Tarım Politikası (CAP)**, çevresel sürdürülebilirliği teşvik eder ve tarımsal faaliyetlerin karasal ekosistemler üzerindeki etkilerini azaltmayı amaçlar. Tüm bu stratejiler, yeşil altyapı kavramlarını benimseyerek doğal alanların korunmasını ve iyileştirilmesini hedeflerken, sanayi ve üretim sektörlerinin bu stratejilere uyumunu öngörür.

AB Mevzuat ve Yasal Düzenlemeleri

Çevresel Ayakizi Komisyon Önerisi (EU Commission Recommendation 2021/2279): Hem ürün bazında hem de kurumsal bazda çevresel ayak izi hesaplamalarının yapılması tavsiye edilmektedir. AB Komisyonu, yaşam döngüsü analizine dayanan çevresel ayak izi çalışmalarında hesaplamaların nasıl yapılacağına dair kategori kurallarını açıklamış ve sürdürülebilirlik mevzuat ve düzenlemelerine yol göstermesi amacıyla da güncelleme çalışmalarını sürdürmektedir.

Çevresel Etki Değerlendirmesi (Environmental Impact Assessment - EIA) (2011/92/EU): Çevresel etkiye yol açabilecek projelerin uygulanmasından önce çevresel etkilerinin değerlendirilmesini zorunlu kılar. 2014 yılında yapılan güncelleme ile değerlendirme prosedürlerinin sadeleştirilmesi ve çevresel korunma düzeyinin artırılması hedeflenmiştir.

Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlaması Direktifi'nde İlgili Açıklama Yükümlülüğü

E1-2-3-4-5 Çevresel standartların tamamında çevresel ayak izi metot ve hesaplamalarının kullanılması tavsiye edilmektedir.

TEB

İlgili Örnek Hedefler

Sürdürülebilir ve geri dönüştürülebilir hammaddelerin (ormansızlaşmaya yol açabilecek hammaddeler yerine alternatif hammaddelerin) tercih edilmesi
Sürdürülebilir yöntemlerle elde edilen selülozik hammaddelerin kullanımı
Ürün ve kurumsal bazda çevresel ayak izi hesaplamalarının yapılması

16 Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar

İlgili Parametreler

Tedarik zincirinde etik iş uygulamalarının benimsenmesi, alıcılar ve markalarla güçlü iletişim

AB Politika ve Strateji Belgeleri

AB, hukukun üstünlüğünü sağlama, temel hakları koruma, demokratik kurumları güçlendirme ve adalet sistemlerinin etkinliğini artırma amacıyla geliştirdiği politika ve stratejiler ile kurduğu mekanizmaların firmalar tarafından bilinmesi ve benimsenmesi, gelecek dönemin eğilimlerini belirlemede etkili olacaktır. Örneğin, **Yolsuzlukla Mücadele Stratejisi**, üye ülkelerde yolsuzluk risklerini azaltmayı, şeffaflığı artırmayı ve hesap verebilirliği teşvik etmeyi amaçlar. AB, aynı zamanda, ödemeler ve fikri-mülkiyet hakları, tasarım hakları gibi iş etiğini ilgilendiren birçok alanda sürdürülebilirlik kaygılarını da dikkate alarak çeşitli politikalar ve stratejiler geliştirme aşamasındadır.

AB Mevzuat ve Yasal Düzenlemeleri

Geç Ödemeler Direktifi (2011/7/EU): Mal ve hizmet tedarikinde gecikmiş ödemelerle mücadele etmeyi amaçlamaktadır ve işletmeler ile kamu kurumları arasındaki ödeme sürelerini düzenler.

Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlaması Direktifi'nde İlgili Açıklama Yükümlülüğü

G1 - İş Etiği: Bu bölümün tamamında işletmelerin etik ve sorumlu iş yapma ilkelerine (yolsuzlukla mücadele, insan haklarına saygı, adil rekabet, vergi uyumu ve şeffaflık gibi) nasıl uyduğuna yönelik hedefler ve standartlar yer alır.

G1 - Ödeme Uygulamaları: AB'de yerleşik firmadan özellikle küçük ve orta ölçekli işletmelere (KOBİ'lere) yönelik geç ödemelere ilişkin ödeme uygulamaları hakkında bilgi sağlanması beklenir.

İlgili Örnek Hedefler

Tedarik zincirinde şeffaflık sağlanması ve tedarikçilerden etik iş uygulamalarına uyumun talep edilmesi

Alıcı ve markalarla sürdürülebilirlik yönetiminde sorumlulukların belirlenmesi ve adil satın alma pratiklerinin geliştirilmesi

17 Amaçlar için Ortaklıklar

İlgili Parametreler

Paydaşlarla iletişim ve iş birliği

AB Politika ve Strateji Belgeleri

Avrupa Yeşil Mutabakatı (AYM) kapsamında Yeşil Diplomasi de denilen politikalar ile AB, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmak amacıyla küresel düzeyde paydaşlarla iş birliği yaparak iklim hedeflerine ulaşmak, biyoçeşitliliği korumak ve döngüsel ekonomiyi teşvik etmek için ortaklıklar kurmayı öngörmektedir. AB, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmak amacıyla yürüttüğü ulusal, bölgesel ve uluslararası aktörler arasında iş birliğini teşvik eden projelere **Horizon Europe** ve **LIFE** gibi programlarla fon sağlayarak destek verir. **Dünya Bankası, Avrupa Yatırım Bankası (EIB), Afrika Kalkınma Bankası ve diğer uluslararası kalkınma bankalarıyla yapılan ortaklıklar ve özel sektörle kurulan iş birlikleri**, çevresel, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirliği artırmayı, özellikle inovasyon, temiz teknoloji ve yenilenebilir enerji alanlarında sürdürülebilir çözümler geliştirilmesini hedefler.

Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlaması Direktifi'nde İlgili Açıklama Yükümlülüğü

E1-2-3-4-5: AB'de yerleşik firmadan geçiş planının uygulanmasını destekleyen yatırımlarının ve finansmanının açıklaması ve nicel olarak belirtilmesi beklenir. Bu anlamda, tedarikçilerle geliştirilen iş birliği projeleri örnek olarak gösterilebilir.

İlgili Örnek Hedefler

Küresel standartlarla uyumlu iş modellerinin geliştirilmesi

- Sertifikasyon sistemlerinin izlenebilirlik amaçlı kullanılması

- Uluslararası girişimlerde ve tedarikçi programlarında yer alınması

Sürdürülebilirlik yatırımları ve iş yönetimi için uygun finansal kaynakların yaratılması

Kamu ve ilgili paydaşlar düzeyinde sürdürülebilirlik konularında iletişim kurulması

Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu ve Döngüsellik

İlk defa 1990'lı yıllarda kullanılmaya başlanan “Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu” kavramı, AB'nin sürdürülebilirlik düzenlemeleri açısından geleneksel üretici sorumluluğu kavramına iki farklı ve yeni yaklaşım getirmiştir:

- ➔ Ürün yaşam döngüsünde yer alan kullanıcı sonrası süreçlerin çevresel sorumluluğu
- ➔ Üretici kavramının ürünü üreten firmanın yanı sıra ürünün piyasaya sunulmasını sağlayan firma olarak da genişletilmesi

Hazır giyim sektörü, hızlı tüketim ve modanın etkisiyle büyük miktarda atık üretmektedir. Bu durum hem çevresel hem de sosyal sorunlara yol açmaktadır. Bu sorunlarla mücadele etmek için önümüzdeki dönemde sektörde Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu (EPR) ve döngüsellik kavramları giderek daha önemli hale gelmektedir.

Tekrar yapılmak için tasarlanır:

- Ürünler, yeniden kullanılabilirlik, onarılabilirlik ve geri dönüştürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda tasarlanarak, atık miktarını azaltmayı hedefler. Bu sayede ürünler, kullanım ömrü sonunda parçalarına ayrıştırılarak tekrar kullanılabilir veya geri dönüştürülebilir hale gelir.

Daha çok kullanılır:

- Ürünlerin en yüksek değerinde kullanılması için sektörde kiralama ve ikinci el satış gibi modeller benimsenir. Bu modeller, ürünlerin daha uzun ömürlü olması ve onarılabilir olması gerektiği anlamına gelir, bu nedenle üretim süreçleri de bu doğrultuda şekillenir.

Güvenli ve geri dönüştürülmüş veya yenilenebilir girdilerden yapılmıştır:

- Ürünler, insan sağlığına zararlı hiçbir madde içermez ve üretim süreçlerinde çevreye zararlı atık oluşturmaz. Üretimde kullanılan tüm malzemeler, geri dönüştürülmüş veya yenilenebilir kaynaklardan elde edilir. Böylece, sınırlı doğal kaynakların tüketimi azaltılır ve çevresel etkiler minimize edilir.

Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu (EPR) Nedir?

Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu (EPR), bir ürünün üretiminden tüketimine ve atık haline gelmesine kadar geçen tüm yaşam döngüsü boyunca üreticinin sorumluluğunu artıran bir ilkedir. Bu ilke, üreticileri ürünlerinin çevresel etkilerini azaltmaya, atık yönetimine ve geri

iHKiB
İSTANBUL HAZIR GIYİM &
KONFEKSİYON İHRACATÇILARI BİRLİĞİ

TEB

dönüşüm süreçlerine daha aktif katılmaya teşvik eder. Yani, sadece ürün üretmekle kalmayıp, ürünün sonunun da nasıl olacağını düşünmelerini sağlar. Bu yaklaşım, özellikle tekstil sektörü için önemlidir, çünkü tekstil ürünleri genellikle uzun ömürlü olacak şekilde tasarlanmamaktadır ve geri dönüşüm süreçleri karmaşıktır. Tekstil atıkları, doğrusal ekonomik sistemin bir sonucu olarak, genellikle bertaraf edilmekte, yakılmakta veya çevreye atılmaktadır.

EPR'nin Hazır Giyim Sektörü İçin Anlamı ve Önemi Nedir?

➔ Döngüsel Ekonomiye Geçiş

EPR politikası, hazır giyim sektöründe döngüsel ekonomiyi teşvik eder. Bu, hazır giyim ürünlerinin daha uzun süre kullanılması, yeniden kullanılması ve güvenli, geri dönüştürülmüş ya da yenilenebilir malzemelerden üretilmesi anlamına gelir. Döngüsel ekonomi yaklaşımı, atıkların azaltılmasını ve kaynakların verimli kullanılmasını sağlayarak, hazır giyim ürünlerinin çevresel etkilerini minimize eder. Bu sistemde firmalar, piyasaya sundukları ürünle orantılı olarak altyapının desteklenmesine katkıda bulunur; bu da hazır giyim ürünlerinin atıldığında yönetilmesi için yeterli, özel ve sürekli bir fon sağlanmasına neden olur.

➔ Atık Yönetimi ve Sürdürülebilirlik

Hazır giyim ürünlerinin atıldığında yönetilmesi için yeterli, özel ve sürekli bir fon yaratılmasını sağlar. Bu, üreticilerin pazarladıkları ürünlerle orantılı olarak altyapıya katkıda bulunmasını gerektirir.

EPR, hazır giyim atıklarının ayrı toplanmasını ve geri dönüşüm süreçlerine entegre edilmesini teşvik eder. Mevcut sistemde, yeniden kullanılabilir tekstil-giysi atıkları öncelikli olarak toplanmakta ve dünya çapında ticareti yapılmaktadır. Ancak, EPR politikası bu süreçleri daha sistematik ve sürdürülebilir hale getirmeyi amaçlar. Giysilerin yeniden ihracatı, ürün ömrünü uzatarak ekonomik değeri artırırken, gelişmekte olan ülkelerde yetersiz atık yönetimi altyapısı nedeniyle yeni bir atık sorunu yaratma riskini de beraberinde getirmektedir.

➔ Ulusal ve Küresel Uyum

Küresel hazır giyim sektöründe döngüsel ekonomi hedeflerine ulaşmak için ülkeler, ulusal EPR sistemlerini tasarlarırken, ülkedeki mevcut koşulları, paydaşların beklentilerini ve mevcut altyapıyı dikkate alarak ortak bir vizyon üzerinde birleşmelidir. Bu süreçte, standart tanımların oluşturulması ve paydaşların aktif katılımı büyük önem taşımaktadır.

iHKiB
İSTANBUL HAZIR GIYİM &
KONFEKSİYON İHRACATÇILARI BİRLİĞİ

TEB

Kimleri ve Hangi Firmaları Kapsar?

EPR politikası, hazır giyim ürünlerini pazarlayan tüm üreticileri kapsar. Bu, büyük hazır giyim firmalarından küçük ölçekli üreticilere kadar geniş bir yelpazeyi içerir. Özellikle, bu firmalar hazır giyim ürünlerinin tasarımından, üretiminden, dağıtımından ve nihai bertarafından sorumlu hale gelirler.

Atık Çerçeve Direktifi

Tanım ve Amaç: Atık Çerçeve Direktifi (2008/98/EC), Avrupa Birliği'nin atık yönetimine ilişkin temel yasal düzenlemesidir. Direktif, atıkların çevreye ve insan sağlığına zarar vermesini önlemek, kaynak kullanımını verimli hale getirmek ve döngüsel ekonomiye geçişi desteklemek amacıyla 2008 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu direktif, tüm AB üye ülkelerinin atık yönetimi politikalarını uyumlu hale getirmek için rehber niteliği taşımaktadır.

Atık Hiyerarşisi: Atık Çerçeve Direktifi, **atık hiyerarşisi** adı verilen bir öncelik sıralaması getirir. Bu hiyerarşi, atık yönetiminde izlenecek temel adımları belirler ve aşağıdaki sırayla uygulanır:

- ➔ **Önleme:** Atık oluşumunun önlenmesi.
- ➔ **Hazırlık:** Atıkların yeniden kullanım için hazırlanması.
- ➔ **Geri Dönüşüm:** Atıkların geri dönüştürülerek yeniden kullanılması.
- ➔ **Diğer Geri Kazanım:** Enerji geri kazanımı dahil olmak üzere başka yollarla atıkların değerlendirilmesi.
- ➔ **Bertaraf/İmha:** Atıkların depolanması veya imhası.

Bu sıralama, çevresel faydayı en üst düzeye çıkarmak amacıyla uygulanır.

Döngüsel Ekonomi ile İlişki: Atık Çerçeve Direktifi, döngüsel ekonomi kavramının AB genelinde yaygınlaştırılmasında kritik bir rol oynar. Döngüsel ekonomi, kaynakların mümkün olduğunca uzun süre kullanımda kalmasını, ürünlerin yeniden kullanımı, geri dönüşümü ve yenilenmesini teşvik eder. Bu bağlamda, direktifin ana hedefi, atık oluşumunu en aza indirirken atıkların değerli bir kaynak olarak kullanılmasını sağlamaktır.

Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu (EPR): Direktif, üreticilere ürünlerinin ömrü sonunda atık haline geldiğinde sorumluluk yükler. **Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu (EPR)** sistemi, üreticilerin ürünlerinin atık yönetimi süreçlerine katılmalarını zorunlu kılarak, ürünlerin geri dönüşümü ve çevre dostu hale getirilmesini teşvik eder.

İHKİB
İSTANBUL HAZIR GIYIM &
KONFEKSİYON İHRACATÇILARI BİRLİĞİ

TEB

Üye Devletlerin Yükümlülükleri: Direktif, AB üye devletlerine aşağıdaki yükümlülükleri getirir:

- Ulusal atık yönetim planları ve atık önleme programları hazırlama zorunluluğu.
- Geri dönüşüm ve atık önleme hedeflerine ulaşılması için gerekli yasal, teknik ve ekonomik araçların oluşturulması.
- Atıkların izlenmesi ve atıkların çevresel etkilerinin raporlanması.

Anahtar Hedefler ve Geri Dönüşüm Oranları: AB, Atık Çerçeve Direktifi ile 2025, 2030 ve 2035 yılları için belirli geri dönüşüm hedefleri koymuştur:

- ⇒ 2025 yılına kadar belediye atıklarının %55'inin geri dönüştürülmesi.
- ⇒ 2030 yılına kadar bu oranın %60'a çıkarılması.
- ⇒ 2035 yılına kadar %65 geri dönüşüm hedefi.

Atıkların Bertarafı ve Depolanması: Direktif, üye devletlerin atık bertarafını en aza indirmesini ve atıkların güvenli bir şekilde yönetilmesini talep eder. Bertaraf, yalnızca diğer geri kazanım seçenekleri tükendiğinde başvurulması gereken bir yöntem olarak görülür. Ayrıca, atıkların çevresel etkilerinin izlenmesi ve raporlanması da direktifin temel gereklerindedir.

Sonuç: Atık Çerçeve Direktifi, AB ülkelerinin atık yönetim sistemlerini daha sürdürülebilir hale getirmek, geri dönüşüm oranlarını artırmak ve dögüsel ekonomi modeline geçişi hızlandırmak amacıyla geliştirilmiştir. Hem kamu hem de özel sektör için bağlayıcı olan bu direktif, atık yönetimi konusunda ulusal politikalara yön vermekte ve daha sürdürülebilir bir geleceği teşvik etmektedir.

Ulusal EPR Programlarının Uygulanışına Örnek: Hollanda

Düzenlemenin Amacı

Tekstil sektörü, büyük çevresel etkilere neden olan en kirletici sektörlerden biri olarak kabul edilmektedir. Tekstil üretimi ve tüketimi; su, enerji ve kimyasal madde kullanımı ile önemli miktarda atık oluşumuna neden olmaktadır. Ayrıca, küresel tekstil endüstrisi her yıl yaklaşık 1,2 milyar ton CO₂ salınımına yol açmaktadır. Bu bağlamda Hollanda, **Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu (EPR)** düzenlemesini getirerek tekstil atıklarını azaltmayı, yeniden kullanım ve geri dönüşüm oranlarını artırmayı amaçlamaktadır. Bu düzenleme ile **üreticiler**, piyasaya sürdükleri ürünlerin atık aşamasından itibaren sorumlu hale gelmekte, toplama, geri dönüşüm ve yeniden kullanım süreçlerini finanse etmek ve yönetmek zorunda bırakılmaktadır.

İHKİB
İSTANBUL HAZIR GIYIM &
KONFEKSİYON İHRACATÇILARI BİRLİĞİ

TEB

Temel Hedefler ve Zorunluluklar

a. Geri Dönüşüm ve Yeniden Kullanım Hedefleri

- ➔ Üreticiler, her yıl piyasaya sürdükleri tekstil ürünlerinin belirli bir yüzdesini geri dönüştürmek veya yeniden kullanım için hazırlamak zorundadır.
 - 2025 yılına kadar: %50 ağırlıkça
 - 2030 yılına kadar: %75 ağırlıkça
- ➔ Bu oran, üreticilerin ürünlerinin daha uzun ömürlü olmasını sağlamayı ve atıkların en aza indirgenmesini amaçlamaktadır. Her yıl bu oranlar kademeli olarak artırılabacaktır.

b. Yeniden Kullanım Hedefleri

- ➔ **Yeniden kullanım** süreci, atık haline gelmiş tekstil ürünlerinin başka bir işleme gerek kalmaksızın yeniden kullanılabilir şekilde temizlenmesi, onarılması gibi işlemleri kapsar.
 - 2025 yılı için: %20
 - 2030 yılı için: %25
- ➔ **Hollanda'da Yeniden Kullanım:** Bu ürünlerin %10'u 2025 itibarıyla Hollanda'da yeniden kullanım için ayrılmalıdır. 2030 yılı itibarıyla bu oran %15 olacaktır.

c. Elyaftan Elyafa (Liften-Life) Geri Dönüşüm

- ➔ Elyaftan elyafa geri dönüşüm, tekstil atıklarının geri dönüştürülerek tekrar tekstil ürünlerinde kullanılması anlamına gelir. Bu, daha yüksek kaliteli geri dönüşümü destekler.
 - 2025'te: %25
 - 2030'da: %33

Yetkili Temsilci Ataması

Hollanda'da yerleşik olmayan üreticiler, düzenleme kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmek üzere Hollanda'da yerleşik bir yetkili temsilci atamak zorundadır. Bu temsilci, üreticinin geri dönüşüm ve raporlama gibi tüm sorumluluklarını yönetir. Özellikle yurt dışındaki e-ticaret platformları için bu zorunluluk, yükümlülüklerin takibini kolaylaştırmaktadır.

Raporlama ve İzleme Zorunlulukları

Üreticiler, her yıl **1 Ağustos** tarihine kadar piyasaya sürdükleri tekstil ürünlerinin miktarını ve bu ürünlerin geri dönüşüm ya da yeniden kullanım oranlarını Hollanda Altyapı ve Su Yönetimi Bakanlığı'na raporlamak zorundadır. İlk raporlama 2023 ve 2024 yılları için yalnızca piyasaya sürülen miktarlarla ilgili olacaktır, ancak 2025'ten itibaren geri dönüşüm ve yeniden kullanım oranları da raporlanacaktır.

İHKİB
İSTANBUL HAZIR GIYIM &
KONFEKSİYON İHRACATÇILARI BİRLİĞİ

TEB

Toplama ve Geri Dönüşüm Sistemi

EPR düzenlemesi ile üreticiler, piyasaya sürdükleri tekstil ürünlerinin toplama sistemini kurmak ve işletmekle yükümlüdür. Bu sistemin yıl boyunca erişilebilir olması ve yalnızca atık yönetimi maliyetlerinin düşük olduğu bölgelerle sınırlı kalmaması gerekmektedir. Sistem ayrıca tüketicilere ücretsiz olarak sunulmalıdır. Toplama hedeflerine ulaşılmış olsa bile toplama sürecine devam edilmesi zorunludur.

Belediyelerle İş Birliği

Belediyeler, evsel atıkların toplanmasında sorumluluk sahibidir. 1 Ocak 2025'ten itibaren belediyeler tekstil atıklarını ayrı olarak toplamakla yükümlü olacaktır. Üreticiler ve belediyeler arasında iş birliği yapılabilir, ancak sorumluluk tamamen üreticilere aittir. Üreticiler, belediyelerle tekstil atıklarının toplanması ve işlenmesi konusunda anlaşmalar yaparak mevcut altyapıyı kullanabilirler.

İş Tekstilleri

İş tekstillerinin geri dönüşümü için üreticiler, ticari atık toplayıcıları ve mesleki giysi tedarikçileriyle iade lojistiği gibi konularda iş birliği yapabilir. Eğer bir üretici organizasyonu kurulmazsa, her üretici bireysel olarak geri dönüşüm hedeflerini gerçekleştirmek ve toplama altyapısını oluşturmak zorunda kalacaktır.

Denetim ve Yaptırımlar

Çevre Yönetimi Yasası kapsamında düzenleme ile ilgili denetim ve yaptırımlar uygulanacaktır. Altyapı ve Su Yönetimi Bakanlığı, düzenlemeye uymayan üreticilere idari cezalar veya periyodik para cezaları uygulayabilir. Ayrıca, düzenlemeleri kasıtlı olarak ihlal eden üreticiler için **Ekonomik Suçlar Yasası** kapsamında daha ciddi cezalar söz konusu olabilir. Bu suçlar arasında para cezaları, hatta işletmelerin kapatılması bile yer alabilir.

Finansal Etkiler

Üretici maliyetleri, piyasaya sürdükleri ürünlerin kilogram miktarına göre belirlenecektir. Üretici maliyetlerini düşürmek amacıyla, ürünlerin sürdürülebilirliği, geri dönüştürülebilirliği gibi faktörlere dayalı farklı ücretlendirme sistemleri uygulanabilecektir. Örneğin, geri dönüştürülebilir ürünler üreten üreticiler daha düşük ücretler ödeyeceklerdir.

Küçük Üreticilere Etkisi

İstatistiklere göre, Hollanda'da yaklaşık 25.630 işletme bu düzenlemeden etkilenebilir. Bu işletmelerin %5'i (yaklaşık 1360 işletme), tekstil üretiminin %75'inden sorumludur. Diğer küçük işletmeler ise üretimin %25'ini gerçekleştirmekte ve daha az mali sorumlulukla karşı karşıya kalacaktır.

iHKiB
İSTANBUL HAZIR GIYİM &
KONFEKSİYON İHRACATÇILARI BİRLİĞİ

TEB

Değerlendirme ve Geliştirme Süreci

Düzenleme, uygulamaya konduktan 5 yıl sonra değerlendirmeye tabi tutulacak ve 2030 hedefleri gözden geçirilecektir. Bu süreçte geri dönüşüm ve yeniden kullanım hedeflerinin artırılması veya azaltılması olasılığı bulunmaktadır. Ayrıca, küçük ölçekli işletmelerin düzenlemelerden muaf tutulması konusu da değerlendirilecektir.

Tüketici Perspektifi

Tüketicilerin tekstil atıklarını nereye götürebilecekleri konusunda bilinçlendirilmesi önemlidir. Üreticiler, tekstil ürünlerinin toplanması ve atık önleme tedbirleri konusunda tüketicilere bilgi vermek zorundadır. Bu bilgilendirme süreci, kamu bilgilendirme kuruluşları olan **Rijkswaterstaat** ve **Milieu Centraal** gibi kurumlar aracılığıyla da desteklenecektir.

Sonuç

Hollanda'nın bu yeni düzenlemesi, üreticilerin tekstil ürünlerinin atık aşamasından itibaren sorumlu olmasını sağlamakta ve geri dönüşüm ile yeniden kullanım oranlarını önemli ölçüde artırmayı hedeflemektedir. Bu sistem, çevresel etkiyi azaltmayı, geri dönüşümü teşvik etmeyi ve uzun vadede daha sürdürülebilir bir tekstil endüstrisi yaratmayı amaçlamaktadır. Üreticilerin daha çevreci ve sürdürülebilir ürünler üretmesi için teşvik edici bir düzenleme olarak, hem yerel hem de uluslararası düzeyde örnek teşkil edebilecek niteliktedir.